

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови**

**Дослідження українських субтитрів як елемента аудіовізуального
перекладу в англomовному фільмі “Love, Rosie”**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 601 групи

Космірак Надія Степанівна

Керівник:

Кандидат філологічних наук,

доцент Сапожник **І.В.**

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2024 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Єсипенко Н.Г.

Анотація

Для іноземної аудиторії доступність і розуміння іноземних фільмів значною мірою залежить від якості перекладу, зокрема субтитрів. Аудіовізуальний переклад (АВП) відіграє вирішальну роль у подоланні мовних і культурних розривів, роблячи фільми доступнішими для ширшої аудиторії. Саме тому, наша магістерська робота присвячена дослідженню аудіовізуального перекладу, зокрема аналізу субтитрів у англomовному художньому фільмі "Love, Rosie".

Аудіовізуальний переклад є важливою складовою сучасної перекладацької практики, оскільки він забезпечує доступ до іноземного культурного продукту для широкої аудиторії. Субтитрування як один із видів аудіовізуального перекладу має свої специфічні вимоги та особливості, що відрізняються від інших форм перекладу. Однією з головних проблем при субтитруванні є необхідність перетворити розмовний діалог на читабельний текст, який вписується в обмежений екранний простір і час, доступний для перегляду. Це часто призводить до пропуску або зміни певних елементів, що може вплинути на розуміння та сприйняття фільму глядачами. При перекладі перекладач повинен врахувати ці обмеження, зберігши при цьому гумор, емоційну глибину та культурні нюанси фільму. У нашій роботі досліджуються стратегії, застосовані субтитрувальниками фільму для подолання цих викликів і створення перекладу, що резонує з українськими глядачами [9].

Метою роботи є визначення особливостей перекладу субтитрів, оцінка якості перекладу та виявлення перекладацьких трансформацій, які застосовували перекладачі при перекладі. **Об'єктом** дослідження слугують субтитри художнього фільму «Love, Rosie», а **предметом** – граматично-синтаксичні та лексико-стилістичні трансформації, які були застосовані при перекладі художнього фільму. Для успішного досягнення поставленої мети нами було проаналізовано основні теоретичні аспекти аудіовізуального перекладу та розглянуто специфіку субтитрування як одного із його різновидів. Особлива увага приділена питанням збереження смислового навантаження оригіналу, а також лексичних та граматичних змін у перекладі. Отримані результати

сприятимуть ширшому розумінню процесу субтитрування та дадуть цінну інформацію для перекладачів, які працюють у сфері аудіовізуального перекладу.

Методи дослідження включають якісний аналіз українських субтитрів у фільму "Love, Rosie", порівняння з оригінальним текстом та оцінку відповідності перекладу. Результати дослідження дозволили визначити основні тенденції у сфері аудіовізуального перекладу, визначити переваги субтитрів, а також проаналізувати основні перекладацькі трансформації.

Отже, у дослідженні здійснено комплексний аналіз українських субтитрів англomовного художнього фільму "Love, Rosie". Аналізуючи приклади лінгвістичних змін у субтитрах, ми сприяємо глибшому розумінню складнощів, пов'язаних з перекладом субтитрів та наголошуємо на важливості їх точного перекладу, щоб зробити іншомовний контент доступнішим для різних аудиторій. Ця робота має практичну цінність для перекладачів, дослідників у галузі перекладознавства, надаючи їм поглиблене розуміння процесу перекладу субтитрів та його впливу на сприйняття кінопродукції глядачами.

Summary

For foreign audiences, the accessibility and comprehension of foreign films largely depends on the quality of the translation, including subtitles. Audiovisual translation (AVT) plays a crucial role in bridging language and cultural gaps, making films more accessible to a wider audience. That is why our master's thesis is devoted to the study of audiovisual translation, in particular, the analysis of subtitles in the English-language feature film “Love, Rosie”.

Audiovisual translation is an important component of modern translation practice, as it provides access to a foreign cultural product for a wide audience. Subtitling as a type of audiovisual translation has its own specific requirements and features that differ from other forms of translation. One of the main challenges in subtitling is the need to convert spoken dialogue into readable text that fits into the limited screen space and time available for viewing. This often leads to the omission or alteration of certain elements, which can affect the audience's understanding and perception of the film. When translating, the translator must take these limitations into account while preserving the humour, emotional depth and cultural nuances of the film. This research examines the strategies used by the film's subtitlers to overcome these challenges and create a translation that resonates with Ukrainian audiences.

The aim of the study is to determine the peculiarities of subtitle translation, assess the quality of translation and identify translation transformations used by translators. **The object of the study** is the subtitles of the feature film “Love, Rosie”, and **the subject** is the grammatical, syntactic, lexical and stylistic transformations used in the translation of the film. In order to successfully achieve this goal, we analysed the main theoretical aspects of audiovisual translation and considered the specifics of subtitling as one of its varieties. Particular attention is paid to the issues of preserving the semantic load of the original, as well as lexical and grammatical changes in the translation. The results will contribute to a broader understanding of the subtitling process and provide valuable information for translators working in the field of audiovisual translation.

The research methods include qualitative analysis of Ukrainian subtitles in the film Love, Rosie, comparison with the original text and evaluation of the translation's

relevance. The results of the study made it possible to identify the main trends in the field of audiovisual translation, determine the advantages of subtitles, and analyse the basic translation transformations.

Thus, the study provides a comprehensive analysis of Ukrainian subtitles of the English-language feature film *Love, Rosie*. By analysing examples of linguistic changes in subtitles, we contribute to a deeper understanding of the complexities associated with subtitle translation and emphasise the importance of accurate translation to make foreign language content more accessible to different audiences. This work is of practical value for translators and researchers in the field of translation studies, providing them with an in-depth understanding of the subtitling process and its impact on the perception of film products by the audience.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис) Н.С. Космірак

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	9
ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ І СУБТИТРУВАННЯ.....	14
1.0. Вступні зауваження	14
1.1. Основні поняття аудіовізуального перекладу.....	14
1.2. Субтитри як вид аудіовізуального перекладу.....	16
1.3. Особливості перекладу скриптів	18
1.4. Методологія дослідження	20
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕКЛАДУ СУБТИТРІВ У ФІЛЬМІ “LOVE, ROSIE”	23
2.0. Вступні зауваження	23
2.1. Перекладацькі техніки у субтитруванні субтитруванні.....	23
2.2. Використання перекладацьких трансформацій в українському перекладі художнього фільму.....	27
2.3. Лексико-стилістичні трансформації.....	33
2.4. Граматично-синтаксичні трансформації.....	37
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБТИТРІВ У АНГЛОМОВНОМУ ФІЛЬМІ “LOVE, ROSIE”	43
3.0. Вступні зауваження	43
3.1. Порівняння субтитрів оригіналу і перекладу у фільмі "Love, Rosie".....	43
3.2. Особливості відтворення аудіовізуального перекладу в досліджуваному фільмі	48
3.3. Вплив субтитрування на сприйняття аудіовізуального контенту.....	54
Висновки до розділу 3.....	56

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	64

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АВП - Аудіовізуальний переклад

ФО - Фразеологічна одиниця

ВСТУП

У глобалізованому світі 21-го століття фільми посідають значне місце, часто слугуючи основним засобом розваги, відпочинку та культурного обміну. Неабиякої популярності набирають саме англомовні фільми, створені в різноманітних жанрах і стилях, які охоплюють міжнародну аудиторію далеко за межами англомовних країн. Доступність цих фільмів для неангломовної аудиторії значно підвищується завдяки використанню субтитрів, які перекладають розмовні діалоги та інші аудіо-елементи рідною мовою глядача.

Визначення субтитрів було проаналізоване різними дослідниками, зокрема Г. Куценко та Т. Лук'янова, які визначають субтитри як текстовий супровід відео на мові джерела, який дублює або доповнює звукову доріжку [4, с.8]. Дослідник також зазначають, що субтитри відкривають простір міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. Вони дозволяють глядачам відчувати нюанси англомовних фільмів, включаючи ідіоматичні вирази, культурні відсилання та емоційні тонкощі, які в іншому випадку можуть бути втрачені в перекладі. Оскільки фільми долають мовні кордони, робота перекладачів стає значно складнішою, адже точність перекладу субтитрів має бути на високому рівні. Для того, щоб забезпечити точність перекладу, перекладачі застосовують певні перекладацькі трансформації.

Перекладацькі трансформації - це різноманітні зміни, які відбуваються при перекладі тексту з однієї мови на іншу [7]. Ці зміни можуть варіюватися від синтаксичних до лексичних поправок. Завдання полягає в тому, щоб зберегти тон і вплив вихідного тексту, зробивши його доступним і цікавим для іншої мовної аудиторії.

Отже, можна стверджувати, що субтитри відіграють вирішальну роль у глобальному поширенні та сприйнятті кінематографічних творів. Вони слугують чудовим способом для використання під час перегляду англомовних фільмів і потребують детального аналізу перекладацьких трансформацій, які застосовуються в процесі їх перекладу для покращення та запобігання всіх можливих недоліків.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю підтвердити, що через зростання популярності кінопродукції з різних культур, субтитри є важливим засобом, який потребує аналізу для точності та правильності його застосування.

Аналіз основної наукової літератури передбачає сортування і критичну оцінку обраного матеріалу. Літературою для обраної теми слугували роботи філологів та перекладачів, які розглядали субтитри як один із найефективніших різновидів аудіовізуального перекладу і в тому числі різноманітні перекладацькі трансформації, які застосовуються під час перекладу субтитрів.

Метою нашої роботи є проаналізувати застосування лексичних та граматичних прийомів при перекладі англomовного художнього фільму «Love, Rosie».

Поставлена мета передбачає розв’язання таких **завдань**:

- 1) розглянути поняття «аудіовізуальний переклад» та «субтитри»;
- 2) проаналізувати класифікації перекладацьких трансформацій;
- 3) визначити приклади та частотність використання лексичних і граматичних прийомів перекладу на прикладі англomовного художнього фільму «Love, Rosie»;
- 4) дати оцінку якості перекладу;
- 5) описати знайдені результати.

Об’єктом дослідження слугують субтитри художнього фільму «Love, Rosie», а **предметом** — граматично-синтаксичні та лексико-стилістичні трансформації, які були застосовані при перекладі художнього фільму.

Матеріалом дослідження було обрано художній фільм «Love, Rosie» та україномовні субтитри як форма вираження його перекладу.

Методи дослідження обумовлені своєрідністю аналізованого об’єкта, метою і завданнями роботи. У дослідженні поєднані загальні методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше здійснено аналіз саме граматичних та лексичних трансформацій у вищезгаданого фільму, який слугує прикладом для дослідження лінгвокультурологічних особливостей перекладу.

Теоретичне значення полягає у розширенні знань про субтитри як одного із різновидів аудіовізуального перекладу та перекладацькі трансформації які застосовуються при перекладі.

Практичне значення полягає у можливості використання отриманих результатів у процесі вивчення аспектів аудіовізуального перекладу, а також при перекладі сучасних англomовних художніх фільмів.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота містить вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, додатки, список використаної літератур (54 бібліографічних позицій) та список умовних позначень. У тексті роботи розміщено 4 діаграми. Загальний обсяг курсової становить 79 с., текстова частина – 57 с., додатки до роботи – с. 15.

У **вступі** аргументовано вибір теми курсової роботи, її актуальність, визначена основна мета та завдання, сформульовано об'єкт та предмет дослідження, розкрита наукова новизна, викладено основні методи та опис матеріалу.

У **першому розділі** “Теоретичні основи аудіовізуального перекладу і субтитрування” розглянуто визначення термінів “аудіовізуальний переклад” та “субтитри”; визначено види аудіовізуального перекладу; детально розглянуто перекладацькі особливості скриптів; описано методи дослідження.

У **другому розділі** “Реалізація перекладу субтитрів у фільмі “Love, Rosie” детально розглянуто класифікації перекладацьких трансформацій; проаналізовано перекладацькі трансформації, які були використані під час перекладу субтитрів у фільмі “Live, Rosie; детально розглянуто лексико-стилістичні та граматично-синтаксичні трансформації з наведеними прикладами з фільму.

У **третьому розділі** “Порівняльна характеристика українських субтитрів у англomовному фільмі “Love, Rosie”” здійснили порівняння субтитрів оригіналу і перекладу у фільмі; визначили особливості відтворення аудіовізуального перекладу в досліджуваному фільм та вплив субтитрування на сприйняття аудіовізуального контенту.

У **загальних висновках** зазначено основні результати проведеного

дослідження.

Додатки містять дві таблиці (Додатки А, Б), які вміщують лексико-стилістичні та граматично-синтаксичні трансформації.

Апробація. Окремі положення та результати дослідження апробовано у тезах студентської наукової конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (16-18 квітня 2024 року) – “Аудіовізуальний переклад: аналіз субтитрів українською мовою в англomовному художньому фільмі “Love, Rosie” [4]. Опубліковано статтю на тему “Translation transformations in the subtitles of «LOVE, ROSIE» у збірнику “Магістерські студії” [5].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ І СУБТИТРУВАННЯ

1.0. Вступні зауваження

У розділі 1 нами було проаналізовано визначення терміну “аудіовізуальний переклад”, запропоновані різними дослідниками; детально розглянули субтитри як один із видів аудіовізуального перекладу; визначили особливості перекладу скриптів та описали методологічні дослідження.

1.1 Основні поняття аудіовізуального перекладу

У наш час перегляд фільмів є ефективним способом посилення культурної комунікації та обміну. Для того, щоб допомогти аудиторії легко оцінити іноземні фільми та чітко зрозуміти іноземні культурні елементи, науковці інтенсивно досліджують аудіовізуальний переклад. Аудіовізуальний переклад (АВП) - це термін, який використовується для позначення передачі з однієї мови на іншу вербальних компонентів, що містяться в аудіовізуальних творах і продуктах [16]. Художні фільми, телевізійні програми, театральні вистави, мюзикли, опера, веб-сторінки та відеоігри - це лише деякі приклади широкого спектру аудіовізуальних продуктів, які потребують перекладу.

Сьогодні аудіовізуальний переклад вивчається з різних точок зору та різноманітними дослідниками зокрема, Д. Кьяро, Л. Гонсалес, Д. Сінтас та А. Ремель. Згідно з Кьяро, аудіовізуальний переклад - це діяльність зі зміни усної форми мови з однієї мови на іншу в текст, який називається субтитрами [14]. Гонсалес визначає “аудіовізуальний переклад” як переклад медіа-форматів, які мають аудіальний та візуальний компоненти [17, с. 36]. За визначенням Д. Сінтаса "аудіовізуальний переклад - це переклад продуктів, в яких вербальний вимір доповнюється елементами інших медіа [21, с. 7].

Існує два види аудіовізуального перекладу: внутрішньомовний та міжмовний аудіовізуальний переклад. У внутрішньомовному аудіовізуальному перекладі мова оригіналу є тією ж, що й мова перекладу, і передбачає перехід від усної до письмової мови. Зазвичай він має одного автора, який використовує парафрази, щоб пояснити текст іншими словами. У цьому типі перекладу текст перекладу може бути створений майже одночасно з оригіналом. Субтитри для

глухих і слабочуючих - це один із видів внутрішньомовного перекладу, який зараз найбільше розвивається. Другим видом внутрішньомовного перекладу є аудіодискрипція для візуальних елементів аудіовізуального продукту включаючи: фільми, телевізійні програми та реклама [2].

Міжмовний переклад можна визначити як заміну елементів однієї мови еквівалентними елементами іншої мови. Цей вид аудіовізуального перекладу також поділяється на декілька видів а саме: озвучення, дублювання та субтитрування. “Озвучення” - це одна із технік переозвучення, також відома як "напівдублювання". Багато країн використовують закадровий голос для документальних фільмів [1]. Щодо дублювання, то ця форма аудіовізуального перекладу допомагає подолати мовний бар'єр. Під час дублювання звукова доріжка з перекладеним текстом записується поверх оригіналу. У більшості випадків перед початком перекладу залишають кілька секунд оригінальної репліки, щоб глядач міг почути початок оригінального тексту [24, с. 65]. На противагу дублюванню наступним видом АВП є субтитрування. Воно вважається одним із найдоступнішим та найпростішим видом аудіовізуального перекладу, адже “субтитрування” – це візуальний текст перекладеного діалогу іноземного фільму, що з'являється на екрані [8]. Хоч перегляд фільмів з субтитрами вважається найзручнішим способом, проте переклад субтитрів є складною справою, яка вимагає лінгвістичних знань.

Перекладачі аудіовізуальних текстів стикаються з тими самими проблемами, що й інші перекладачі. Однак у процесі перекладу доводиться враховувати обмеження АВП і труднощі, пов'язані з перекладом з усної мови на письмову. Це основна причина, чому АВП має специфічні характеристики та недоліки для перекладачів, оскільки аудіовізуальний текст являє собою спосіб комунікації, відмінний від письмового та усного способів. Переклад обмежений невербальними елементами, які можуть бути призначені для передачі значення або доповнення змісту слів. Субтитрування, як і дубляж, зумовлене зображенням, а саме те, що сказано або показано на екрані, не повинно суперечити тому, що роблять персонажі.

Отже, дослідження в галузі аудіовізуального перекладу зазнали значного зростання у сфері викладання та вивчення мов для академічних цілей. Інтерес до цієї галузі призводить до збільшення кількості досліджень з дубляжу, субтитрування і, водночас, викладання та вивчення лінгвістичних аспектів у дидактиці АВП.

1.2. Субтитри як вид аудіовізуального перекладу

Фільми стали значною частиною нашого життя, забезпечуючи розвагу, розповідь історій та спосіб відволіктися. Однак не кожен може повністю насолодитися іноземними фільмом без субтитрів. Потреба в субтитруванні стрімко зростає у зв'язку з підвищенням важливості загальної доступності, інклюзивності та з метою охоплення більшої багатомовної та мультикультурної аудиторії.

Субтитри - це форма аудіовізуального перекладу, яка дозволяє аудиторії розуміти та насолоджуватися медіа-контентом мовами, якими вони не володіють [40, с. 638]. Вони є текстовим представленням розмовного діалогу та інших відповідних аудіоелементів у фільмах, телешоу, відеоіграх та іншому мультимедійному контенті. Субтитри можна створювати для різних цілей, зокрема для перекладу іншомовного контенту, допомоги людям з вадами слуху та покращення вивчення мови. Субтитри відображаються у вигляді тексту внизу екрана, синхронізованого зі звуком, що полегшує глядачам стеження за сюжетом. Також субтитрування можна визначити як "передачу іншою мовою вербальних повідомлень у кінематографічних засобах масової інформації у вигляді одного або кількох рядків письмового тексту, представлених на екрані синхронно з оригінальним письмовим повідомленням" [31, с. 9]. На думку Г. Куценко, субтитри являють собою перекладений текст, що з'являється на екрані синхронно з діалогами персонажів [22]. Т. Лук'янова визначає субтитри як текстовий супровід відео на мові джерела, який дублює або доповнює звукову доріжку [4]. Як зазначає Антоніні, письмовий текст із субтитрами має бути коротшим за аудіо, тому що глядачеві потрібен час, щоб прочитати підписи, водночас не усвідомлюючи, що він чи вона насправді читає. Слова що містяться

в оригінальних діалогах, як правило, скорочуються від 40 до 75 відсотків, щоб дати глядачам можливість читати субтитри під час перегляду фільму [9].

Зважаючи на різні можливості та вподобання, глядачі можуть самі обрати які субтитри вони хочуть бачити на екрані. Існує кілька типів субтитрів, що використовуються у фільмах. Міжмовні субтитри перекладають розмовну мову іншою мовою, роблячи іноземні фільми доступними для ширшої аудиторії. Внутрішньомовні субтитри транскрибують діалоги в межах однієї мови, що є корисним для глядачів з порушеннями слуху або тих, хто має проблеми з розумінням діалогу через акценти або швидкість мовлення. Субтитри для глухих та людей з вадами слуху та субтитри закритого типу не лише розшифровують діалоги, але й включають відповідну недіалогову інформацію, таку як звукові ефекти та музичні репліки, створюючи тим самим більш захоплюючий досвід перегляду для людей з вадами слуху [29].

Загалом, серед глядачів субтитрування користується більшою популярністю, ніж дубляж чи озвучення. І це не дивно, адже субтитри мають ряд переваг. Особливість субтитрів полягає у відтворенні усної мови, зі збереженням її типових розмовних чи діалектних елементів. Субтитрування дозволяє повністю зберегти авторську задумку, глядач може чути справжні голоси персонажів, їхні інтонації. Той факт, що мова оригіналу жодним чином не спотворюється, безперечно, є найбільш значущою перевагою субтитрів. Наступним популярним аргументом на користь субтитрування є те, що субтитри є універсальним і корисним засобом вивчення другої мови, особливо лексики та побудови іншомовних речень. Крім того, у субтитрах часто використовуються описи та прикметники, щоб передати те, як щось сказано. Вони також надають пояснення фонових звуків та ефектів, щоб допомогти вам відчувати атмосферу шоу чи фільму [9, с. 74].

Окрім переваг, не менше уваги потрібно звернути на створення субтитрів адже їх точність та чіткість потребує довготривалої роботи. Субтитри до фільмів створюються в ході ретельного процесу, що включає транскрибування, переклад, хронометраж, форматування та контроль якості. Професіонали в цій галузі старанно працюють, щоб забезпечити точні та якісні субтитри, які вдало

передають діалоги та покращують враження від перегляду фільму. Однак, створення субтитрів вимагає не лише відмінних мовних навичок, а й міжкультурної чутливості. Необхідно також враховувати час і читабельність. Особливо складно створювати субтитри, коли переклад цільовою мовою набагато довший за оригінал - потрібно виконати багато додаткової роботи, щоб текст відповідав зображенню. З огляду на все це, можна стверджувати, що створення субтитри є найбільш клопіткою та довготривалою роботою [2, с. 6].

Отже, субтитри є важливим компонентом аудіовізуального перекладу, який долає мовні та культурні розбіжності, підвищує доступність і сприяє глобальному поширенню медіаконтенту. Їх основна роль полягає у полегшенні розуміння та забезпеченні доступності фільмів для всієї аудиторії. Зважаючи на всі їхні переваги, субтитри все більше популяризуються серед глядачів та неабияк використовуються у різних їх видах.

1.3 Особливості перекладу скриптів

Сценарій – це детальний план художнього твору, написаний в оповідній формі [39]. У сценарії ретельно прописані найдрібніші деталі твору, такі як діалоги, персонажі, дії, сюжет і костюми. Враховуючи важливість сценарію, переклад сценарію є не менш важливим фактором, що визначає загальний успіх художнього твору. Переклад сценарію передбачає трансформацію змісту сценарію з мови оригіналу на мову перекладу. При цьому необхідно дотримуватися суворих стандартів, гарантуючи, що суть і значення перекладеного сценарію будуть точно відповідати оригіналу.

Послуги з перекладу сценарію зазвичай використовуються для дубляжу або полегшення процесу пост-продакшну та субтитрування. Переклад сценарію для аудіовізуальних матеріалів вимагає специфічного набору навичок, оскільки передбачає передачу повідомлень з однієї мови на іншу зі збереженням тональності, темпу та регістру оригінального контенту. З цієї причини перекладачі часто транскрибують оригінальний наратив перед початком процесу перекладу. Таким чином, вони можуть порівняти англійський вихідний текст з матеріалом цільової мови і забезпечити високий рівень точності. Крім того, лінгвістам завжди рекомендується звертатися до вихідного відео під час роботи

над перекладом, оскільки це може допомогти їм зрозуміти деталі змісту, які не є очевидними з одного лише читання. Це також дозволяє перевірити правильність перекладеного тексту з точки зору граматики та орфографії, а також загального стилю й тональності, які необхідно відтворити в кінцевому продукті [38, с. 75].

Після затвердження перекладу клієнтом лінгвіст може працювати з озвученням, щоб записати перекладений сценарій. Цей процес може зайняти багато часу, тому важливо спланувати його заздалегідь і призначити сесію запису якомога раніше, щоб забезпечити високу якість результату, який відповідає вашим очікуванням. Після запису перекладач перевіряє перекладений текст за допомогою лінгвістичного редактора. Це допомагає виявити будь-які місця, які можуть бути складними для розуміння диктора, щоб їх можна було відповідно змінити, щоб підвищити ефективність аудіозапису. І останнє, перекладачі повинні бути дуже уважними, щоб синхронізувати час перекладеного тексту з будь-якими візуальними ефектами на екрані або загальною тривалістю відео. Це дуже складне і трудомістке завдання, яке вимагає багато практики і хороших знань про спостереження та підказки [38].

Найбільшим викликом у перекладі сценарію є точне передання прихованих смислів та підтекстів. Це особливо важливо для фільмів і п'єс, де автори прагнуть донести до аудиторії певну ідею. Мова є потужним інструментом культурного самовираження, а сценарії за своєю суттю відображають культурні нюанси мови оригіналу. Під час перекладу сценаріїв ці культурні відмінності проявляються в різних формах, включаючи розмовну лексику, порівняння, гру слів та ідіоматичні вирази. Тому перекладачі-експерти повинні зосередитися на локалізації змісту сценарію, щоб уникнути плутанини або незрозумілості для цільової аудиторії. Творча майстерність лінгвістів необхідна для того, щоб збалансувати збереження суті оригінального сценарію та забезпечення переконливого перекладу для нової аудиторії. Якщо переклад виконано майстерно, він здатний відобразити всю глибину, закладену сценаристами [39].

Отже, мистецтво перекладу сценаріїв вимагає глибокого розуміння культурних нюансів і чутливості, щоб вловити емоції та контекст сценарію. Ці безцінні якості розвиваються завдяки практичному досвіду. Тому професійні

послуги з перекладу сценаріїв потребують досвідчених перекладачів, здатних виконати переконливий, точний і достовірний переклад драматичних сценаріїв.

1.4. Методологія дослідження

Методологія дослідження - це спосіб пояснення того, як дослідник має намір проводити своє дослідження. Це логічний, систематичний план вирішення дослідницької проблеми. Методологія детально описує підхід дослідника до дослідження, щоб забезпечити надійні, достовірні результати, які відповідають його цілям і завданням [34].

У нашому дослідженні, а саме у галузі аудіовізуального перекладу, який передбачає переклад контенту з однієї мови на іншу, враховуючи як візуальні, так і слухові компоненти медіа, а також аналіз субтитрів, що зосереджується на перекладі усного діалогу в письмовий текст, що відображається на екрані, часто вимагають суворої методології для оцінки якості перекладу, культурної адаптації та розуміння глядачами. У цьому розділі подано огляд поширених дослідницьких методологій, що використовуються у вивченні аудіовізуального перекладу та аналізу субтитрів, включно з якісними та кількісними підходами.

Якісні дослідження в галузі АВП та аналізу субтитрів мають на меті зрозуміти нюанси перекладу та його вплив на аудиторію. Якісні дані зазвичай представлені в усній або письмовій формі, наприклад, у вигляді стенограм інтерв'ю, відео- та аудіозаписів, нотаток, зображень і текстових документів. Кількісні дослідження зосереджуються на вимірюваних даних і статистичному аналізі. Цей аналіз передбачає перетворення чисел на змістовні дані шляхом застосування раціонального та критичного мислення [24].

У нашому дослідженні ми маємо намір здійснити аналіз та порівняння українських субтитрів у англomовному фільмі “Love Rosie”. Дослідження українських субтитрів в англomовному художньому фільмі передбачає певну методологію в галузі аудіовізуального перекладознавства. Для початку, ми зібрали дані, які включають оригінальні англійські та відповідні українські субтитри. Далі, ми маємо на меті виконати аналіз субтитрів, а саме: лінгвістичний аналіз та аналіз перекладацьких технік. Також, дослідимо такі елементи як синтаксис, граматику та вибір лексики у субтитрах. Після цього, ми

оцінемо точність перекладу в передачі змісту оригінального діалогу та визначимо відхилення.

Для детального дослідження нами будуть використані такі методи як: аналіз, синтез, порівняння і узагальнення та описовий метод. Аналіз – це метод дослідження, який полягає у вивченні об'єкта за допомогою мисленого або практичного розчленування його на складові елементи. Кожна із виділених частин аналізується окремо у межах єдиного цілого. Синтез – поєднання абстрагованих сторін предмета і відображення його як конкретної цілісності; метод вивчення об'єкта у його цілісності, у єдиному і взаємному зв'язку його частин. У процесі наукових досліджень синтез пов'язаний з аналізом, оскільки дає змогу поєднати частини предмета, розчленованого у процесі аналізу, встановити їх зв'язок і пізнати предмет як єдине ціле. Найдавнішим і найпоширенішим серед лінгвістичних методів є описовий. Описовий метод застосовується для вивчення соціального функціонування мови, для опису й аналізу елементів і частин "механізму" мови. Він вимагає точної характеристики фонем, морфем, слів, граматичних категорій і форм [36]. Вкінці нашого дослідження ми використаємо метод узагальнення всієї інформації та метод порівняння субтитрів.

Отже, для здійснення точного та якісного дослідження необхідно задіяти певні методи, які допоможуть логічно його побудувати. Тому у нашому дослідженні будуть використані метод аналізу, синтезу, порівняння і узагальнення та описовий метод. Кожен метод має свої особливі функції, які відіграють важливу роль під час дослідження. Якісні дослідження в гал та аналізу субтитрів мають на меті зрозуміти нюанси перекладу та його вплив на аудиторію. До поширених якісних методів належать

Висновки до розділу 1

1. Кожен вчений по різному інтерпретує термін “аудіовізуальний переклад”. Але якщо порівняти всі визначення, то можна побачити, що вони є пов'язані між собою. Думки вчених зводяться до того, що аудіовізуальний переклад має на меті передати оригінал усної мови в текстовий формат.

Аудіовізуальний переклад має декілька видів, однак найбільше з них виділяють субтитри.

2. Якщо проаналізувати визначення терміну “субтитри”, які запропонували такі дослідники як Г. Куценко та Т. Лукьянова, то можна узагальнити що “субтитри” – це письмовий, перекладений текстовий супровід, який з’являється на екрані одночасно з мовою героїв фільму для покращення сприймання та розуміння глядачами мови діалогу. Субтитри мають ряд переваг, наприклад, те що субтитри надають пояснення фонових звуків та ефектів. Також, субтитри допомагають зрозуміти нерозбірливу мову героїв та при цьому покращити свої знання мови.

3. Переклад сценарію - це складне завдання адаптувати текст, написаний однією мовою, іншою, зберігши його зміст, тональність і культурні нюанси та зробивши його доступним для нової аудиторії. Незалежно від того, чи йдеться про фільми, п'єси, телевізійні шоу або відеоігри, переклад сценарію вимагає глибокого розуміння мови оригіналу та мови перекладу, а також контексту, в якому буде представлений сценарій.

4. Перед тим, як розпочати дослідження потрібно обрати методи дослідження, які будуть допомагати його здійснювати. У ході нашого дослідження були задіяні такі методи як: аналіз, синтез, порівняння і узагальнення та описовий метод. Ми здійснили аналіз та узагальнення теоретичної інформації необхідної для нашого дослідження та коротко описали її у першому розділі. Метод порівняння необхідний для здійснення правильного порівняння українських субтитрів з англійськими та надати їх аналіз.

РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕКЛАДУ СУБТИТРІВ У ФІЛЬМІ “LOVE, ROSIE”

2.0. Вступні зауваження

У розділі 2 нами було проаналізовано різноманітні перекладацькі трансформації у субтитруванні та особливо зосереджено увагу на перекладацьких трансформаціях, які були використані під час перекладу субтитрів; детально розглянули лексико-стилістичні та граматично-синтаксичні трансформації з наведеними прикладами з фільму.

2.1. Перекладацькі трансформації у субтитруванні

На перший погляд може здатися, що в перекладі немає нічого складного, якщо ви знаєте мову перекладу. Ви просто берете матеріал і перекладаєте його слово за словом, і ось він готовий переклад. Але коли йдеться про переклад субтитрів у фільмах, то не все так просто. Для того, щоб передати всю повноту та точність тексту, який буде легко сприйматися глядачами, досвідчені перекладачі використовують різноманітні перекладацькі трансформації.

Українські дослідники як Т. Кияк, А. Науменко та О. Огуй розглядають перекладацькі трансформації як способи та прийоми перекладу, які допомагають зберегти особливості авторського стилю при адекватному відтворенні змісту вихідного тексту [25]. Згідно з В.В. Коптілова «перекладацькі трансформації – це численні та якісно різноманітні перетворення, які здійснюються задля досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності») перекладу всупереч розбіжностям у формальних та семантичних системах двох мов» [3]. Слушною є думка вітчизняних науковців про те, що текст у процесі перекладу зазнає як міжмовних замін так і певних перекладацьких змін, які можуть спостерігатися на різних мовних рівнях: фонетичному, лексичному, синтаксичному та текстовому є цілком справедливим. Л. Науменко та А. Гордєєва поділяють усі трансформації на три основні групи: лексичні, синтаксичні, граматичні та стилістичні [19].

В.В. Коптілова виділяє 5 типів елементарних граматичних трансформацій [3]:

- дослівний переклад

- заміни
- додавання
- опущення
- транспозиція

Заміна – це заміна однієї частини мови іншою іншою або однієї форми слова іншою. Трансформація шляхом заміщення може бути необхідною з кількох причин, таких як відсутність тієї чи іншої граматичної форми або конструкції в мові перекладу або відсутність збігу у вживанні відповідної форми чи конструкції [50].

Транспозиція передбачає перехід від однієї граматичної категорії до іншої зі збереженням значення. Ця техніка часто застосовується для перекладу мов з різною граматичною структурою [43]. У різних мовах існують різні правила щодо розташування прикметників, іменників і дієслів у реченні та відносно один одного. Тому транспозиція фокусується на цьому і гарантує, що слова в цільовій мові стоять у новому, правильному порядку, а значення фрази здебільшого залишається незмінним. Наступний тип граматичної трансформації є опущення. Під опущенням розуміється те, що при перекладі з однієї мови на іншу перекладач відкидає деяку граматичну надмірність певних форм. На противагу опущенню є додавання – це вид граматичної трансформації, який використовується у випадках формальної невиразності граматичних або семантичних компонентів у мові оригіналу [43].

Варто зазначити, що граматичні особливості при перекладі часто виражаються морфологічними відмінностями. Наприклад, перекладати форми дієслів або відмінювання іменників відповідно до правил цільової мови. Також у різних мовах використання дієслівних часів може відрізнятися, що впливає на передачу значення. Ще одна граматична особливість виражається числом та артиклями. При перекладі потрібно враховувати відмінності у вживанні однини та множини, а також наявності або відсутності артиклів.

Що стосується лексичних трансформацій, то Т. Левицька та А. Фітерман зазначають, що виникненню лексичних трансформацій сприяють наступні аспекти [26]:

1. різні ознаки одного денотата в різних мовах;
2. різниця в смисловому об'ємі;
3. різна словосполучність;
4. різні вживання слів одного значення

У своїй роботі Карабан В. І., розподіляє лексичні трансформації на [20]:

- конкретизацію значення слова
- генералізацію значення слова
- додавання слова
- вилучення слова
- заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови
- перестановку слова

Ж.П. Віне та Ж. Дарбельнет були піонерами перекладознавства і також виділяють такі лексичні трансформації як [46]:

- Модуляція
- Еквівалентність
- Адаптація
- Скорочення
- Компенсація
- Конкретизація
- Генералізація
- Антонімічний переклад
- Синонімічний переклад

Давайте детальніше розглянемо особливості вищезгаданих перекладацьких трансформацій.

Перша лексична трансформація це – модуляція. Модуляція має на меті знайти більш відповідну фразу та використати її так, щоб запобігти можливій плутанині та зробити переклад більш природним. Подібно до модуляції є техніка

еквівалентності, що дозволяє зберегти значення виразу, імені або прислів'я, знайшовши еквівалент цільовою мовою. Іншою технікою для опису є адаптація. Техніка адаптації додає до переформулювання ширший культурний контекст, щоб ідея, яка перекладається, була природною і зрозумілою для носіїв цільової мови. Основна мета даної техніки – це зміна культурних елементів, які існували в мові оригіналу і мають аналогічне значення в мові перекладу та вибрати найбільш підходящу культурну референцію при перекладі. Наступною технікою в перекладі є компенсація. Це прийом, який використовується, коли щось не може бути перекладено іншою мовою, чи то граматичне поняття в мові оригіналу, чи культурний конструкт, який не має еквівалента в мові перекладу. Конкретизація – це заміна слова або словосполучення мови оригіналу з ширшим референційним значенням словом або словосполученням мови перекладу з вужчим значенням [29]. Генералізація – явище протилежне конкретизації, а точніше це є заміна одиниці мови оригіналу, що має вужче значення, одиницею мови перекладу з ширшим значенням [29]. Ще одними техніками перекладу є скорочення та розширення. Використовуючи скорочення, перекладач вирішує видалити всі слова з оригінального тексту, які в мові перекладу вважаються надлишковими [37]. Протилежність скорочення є техніка розширення – це коли слова додаються для того, щоб зберегти значення. Це може бути пов'язано з відмінностями в структурі речення, граматиці або термінології. Останньою для розгляду залишилась техніка антонімічного перекладу. Антонімічний переклад – це заміна будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям у перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного плану змісту [50].

Наступна група перекладацьких трансформацій є синтаксична. Синтаксичні особливості при перекладі часто виражаються порядком слів у речення, оскільки у різних мовах порядок слів може змінюватися, що може вимагати перестановки елементів речення. Наступна синтаксична особливість стосується перекладу складних речень. Складні речення можуть вимагати розділення на кілька простих речень або злиття кількох простих речень в одне

складне. Також варто згадати про зміни в структурі підрядних речень, наприклад, заміна підрядного речення на дієприкметниковий зворот.

Остання група включає стилістичні особливості. Стилiстичні зміни часто стосуються тону і реєстру. Тобто збереженню або адаптації тону тексту до культури та норм цільової мови. Крім цього, стилістика включає зміни, які відбуваються під час адаптації та відтворення метафор, алегорій та інших художніх засобів, що використовуються автором [41].

Отже, правильно підібрані техніки перекладання відіграють важливу роль в донесенні до глядача суті фільму та точності перекладу його субтитрів. Класифікацій перекладацьких трансформацій є досить багато і кожен вчений виділяє свої техніки. Однак, всі техніки будуть відрізнятися в кожному конкретному випадку, враховуючи тип тексту, цільового читача та кінцеву мету перекладу, але мета перекладача якомога краще відобразити оригінальний текст та передати всі його елементи.

2.2. Використання перекладацьких трансформацій в українському перекладі художнього фільму «Love, Rosie»

У нашому дослідженні ми здійснили аналіз 101 фразеологічної одиниці, вибраних нами зі скриптів фільму «З любов'ю Розі». Давайте розглянемо ті трансформації, які були виявлені нами під час дослідження перекладу субтитрів а саме: еквівалентність, адаптація, конкретизація, модуляція, генералізація, компенсація, антонімічний переклад, опущення, додавання, дослівний переклад, транспозиція та заміна.

Переклад за допомогою еквівалентів

У більшості випадків під час перекладу субтитрів перекладач застосував еквівалентний переклад. **Еквівалентність** – це співвідношення між первинним і вторинним текстами. У перекладі еквівалентність передбачає спробу передати ту саму ситуацію або значення за допомогою абсолютно різних стилістичних і формальних засобів. Цей прийом гарантує, що суть вислову зберігається, навіть якщо буквальне значення слів змінюється [9].

Приклади:

“Tell them how we first met” [2] “Розкажи їм, як ми вперше зустрілися” [2]
 “I had a dream last night” [3] “Мені снівся сон минулої ночі” [3]

“Greg invited me to the school dance” [7] “Грег запросив мене на шкільний танець” [7]
 “You thought I was jealous of you?” [42] “Ти думав, я тобі заздрю?” [42]

Переклад за допомогою адаптації

Деякі фрази є актуальними лише для людей з культури мови оригіналу. У цьому випадку, такі фрази потрібно ще більше адаптувати, щоб люди з іншої культури розуміли їх. Адаптація – це зміна культурних елементів, які існували в мові оригіналу і мають аналогічне значення в мові перекладу [9]. В цій техніці перекладачі можуть замість прямого перекладу використовують описовий спосіб вираження, щоб виразити те ж саме значення.

Приклади:

“I get it, I bailed on you” [78] “Я зрозумів, я кинув тебе” [78]
 “This place is a dead end” [89] “Це місто – діра” [89]
 “Never assume trouble isn’t around the next corner” [94] “Завжди пам’ятайте, що небезпека чатує на кожному кроці” [94]
 “Are you two an item now?” [75] “А ви двоє тепер парочка?” [75]

Переклад за допомогою конкретизації

Конкретизація – це використання конкретного терміна для перекладу загального терміна мовою перекладу. Тобто під конкретизацією розуміється заміна слова або словосполучення вихідної мови з більш широким значенням [19].

Приклади:

“Hands off my woman” [59] “Руки геть від моєї дружини!” [59]
 “I behaved so badly!” [67] “Я поводитись, як дура!” [67]

Переклад за допомогою модуляції

Модуляція передбачає заміну слова або словосполучення мови оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці. За допомогою цієї техніки змінюється перспектива, щоб передати ідею таким чином, щоб вона відповідала природним закономірностям цільової мови. Цей процес відбувається на вищому, більш абстрактному рівні і передбачає прийняття іншої метафоричної відправної точки. Модуляція застосовується для зміни фокусу читацького сприйняття або когнітивного аспекту, лексично чи структурно пов'язаного з вихідним текстом [19].

Приклади:

<i>"I need to concentrate so I can pass my exams and get a life" [16]</i>	<i>"Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям" [16]</i>
<i>"Come on. You'd have no one to go with" [22]</i>	<i>"Та ну. Тобі ж ні з ким піти" [22]</i>
<i>"What, so actually this is quite convenient for you" [48]</i>	<i>"Якраз те, що підходить тобі" [48]</i>
<i>"It was totally my fault, the whole thing" [9]</i>	<i>"Це я у всьому винен. Пробач" [9]</i>
<i>"All this fibbing is gonna catch up" [52]</i>	<i>"Вся це брехня тобі коли-небудь відгукнеться" [52]</i>

Переклад за допомогою компенсації

Компенсація як перекладацький прийом означає обраний перекладачем спосіб, за якого в мові перекладу підбирається слово, яке може не збігатися зі словом вихідної мови, але є близьким за змістом. Важливо зберегти значення оригінального слова, наскільки це можливо.

Приклади:

<i>"Sally and I just needed to air some stuff" [71]</i>	<i>"Нам з Саллі просто треба залагодити децю" [71]</i>
<i>"Let's get you hitched" [73]</i>	<i>"Віддам тебе заміж" [73]</i>

- “The bridal suite, for this weekend” “Номер для молодят, на ці вихідні!”
[74] [74]
- “She has been giving me the eye” “Вона пускає мені бісики” [93]
[93]

Переклад за допомогою генералізації

Генералізація – це використання більш загальних або універсальних термінів або концепцій для передачі сенсу оригінального тексту [10].

Приклади:

- “There’s been an accident” [91] “Тут децю сталося” [91]
- “I can swing by on Sunday and pick you up” [98] “А на вихідних я заїду і заберу вас” [98]
- “There’s loads of people out there that want a kid that can’t have one” [96] “Є багато людей, які хочуть завести дітей, але не можуть” [96]

Антонімічний переклад

Антонімічний переклад – це складна трансформація, при якій стверджувальна за змістом або структурою одиниця передається як заперечна за змістом або структурою [12].

Приклади:

- “Mom, are you all right?” [101] “Мамо, ти плачеш?” [101]

Переклад за допомогою опущення

Стратегія перекладу з опущенням або вилученням визначається як опускання слів у реченні.

Приклади:

- “It’s called a rollock by the way” [4] “Це називається «ролок»” [4]
- “This place is a dead end” [89] “Це місто – діра” [89]
- “There’s a loo here if you want to use it” [95] “Тут є туалет, якщо хочеш” [95]

Додавання – це вид граматичної трансформації, який використовується у випадках формальної невиразності граматичних або семантичних компонентів у

мові оригіналу [12]. У нашому дослідженні такий вид трансформації був застосований лиш один раз.

Приклад:

<i>“Mom picked us up” [24]</i>	<i>“Моя мама нас забрала” [24]</i>
<i>“Language, please!” [39]</i>	<i>“Стеж за мовою, будь ласка!” [39]</i>
<i>“Tell them that ever since we shared our dreams” [44]</i>	<i>“Розкажи їм, що ми завжди розповідали один одному про наші сни” [44]</i>
<i>“Love, Rosie – З любов’ю Розі” [0]</i>	<i>“З любов’ю Розі” [0]</i>

Заміна – це уживання однієї мовної одиниці замість іншої.

Приклади:

<i>“First you have to be cool. Ignore her” [11]</i>	<i>“Спочатку ти маєш бути спокійним. Ігноруй її” [11]</i>
<i>“All this fibbing is gonna catch up” [52]</i>	<i>“Вся це брехня тобі коли-небудь відгукнеться” [52]</i>
<i>“Tis is a man who let you go to casualty on your own” [30]</i>	<i>“Цей хлопець залишив тебе одну” [30]</i>
<i>“You’re evil, Rosie Dunne” [36]</i>	<i>“Ти чортеня, Роузі Данн” [36]</i>

Транспозиція – це зміна позиції або порядку мовних елементів у мові перекладу порівняно з мовою оригіналу [41]. Транспозиція зумовлена різницею в структурі мови та в семантиці мови.

Приклади:

<i>“What, so actually this is quite convenient for you” [48]</i>	<i>“Якраз те, що підходить тобі” [48]</i>
<i>“You know a rowing boat?” [8]</i>	<i>“Ти знаєш човен для веслування?” [8]</i>
<i>“Well, give me some tips then, if you are so clever” [21]</i>	<i>“Ну, якщо ти така розумна, дай мені парочку порад” [21]</i>

Дослівний переклад – це є один із найпоширеніших видів перекладацьких трансформацій, при якому речення зберігає свій оригінальний переклад без зміни речення чи слів.

Приклади:

“Take a deep breath” [1]

“Зроби глибокий вдих” [1]

“How did we get home from the hospital?” [6]

“Як ми дісталися додому з лікарні?” [6]

“Hey, gorgeous” [14]

“Привіт, красуне” [14]

Узагальнимо отримані результати у рисунку нижче.

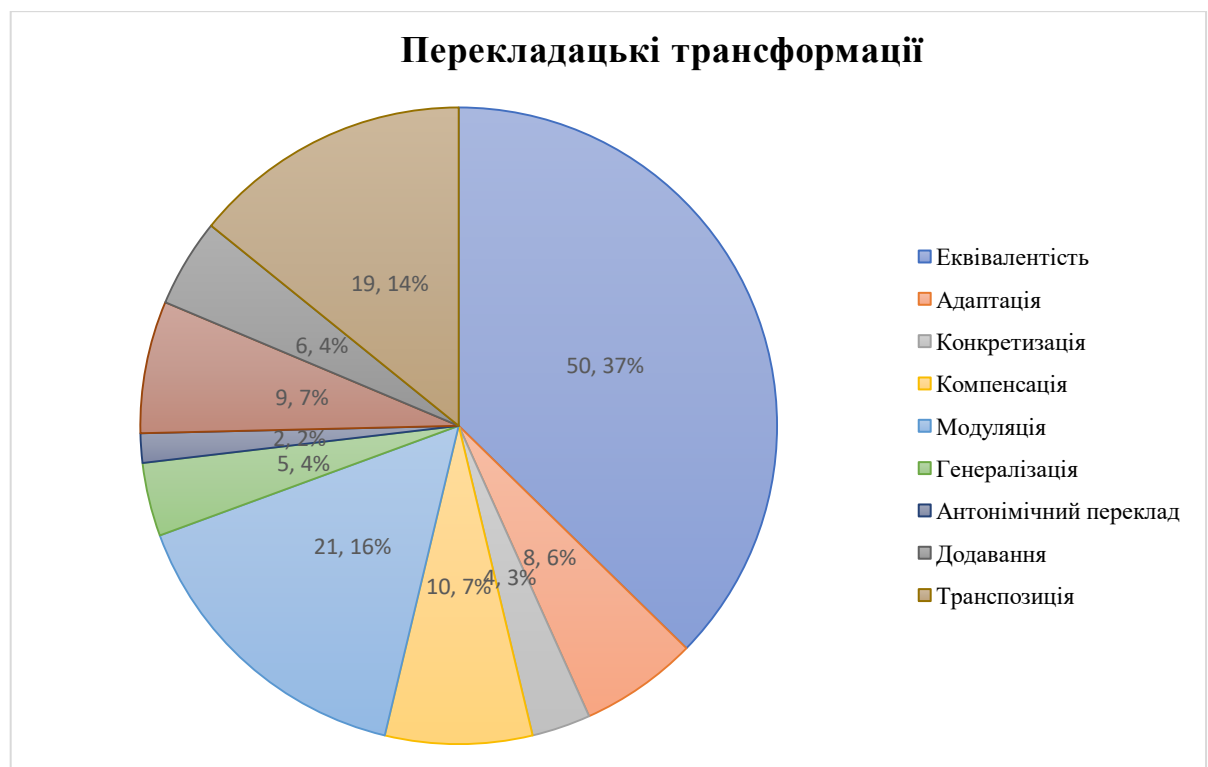

Рис. 2.1. – Співвідношення перекладацьких трансформацій з перекладу художнього фільму «З Любов'ю, Розі»

Отже, під час аналіз перекладу субтитрів художнього фільму "Love, Rosie" було виявлено широке використання різних перекладацьких трансформацій, таких як: еквівалентність, адаптація, конкретизація, модуляція, генералізація, компенсація, антонімічний переклад, синонімічний переклад, опущення, додавання, дослівний переклад, транспозиція та заміна.

2.3. Лексико-стилістичні трансформації

Лексичні трансформації мають контекстуальний характер і передбачають

точну передачу вихідного повідомлення за допомогою лексичних одиниць, які мають різні словникові значення. У двох різних мовах не існує однакових слів, їхні значення можуть збігатися в певному контексті. Часто трапляється так, що контекстуальне значення слова чи словосполучення не зафіксоване у словнику. У такому випадку слід вдаватися до лексичних трансформацій.

У нашому дослідженні ми дотримуємося класифікації Ж.П. Віне та Ж. Дарбельнет. Вони виділяють такі лексичні трансформації як [44]:

- Модуляція
- Еквівалентність
- Адаптація
- Компенсація
- Конкретизація
- Генералізація
- Антонімічний переклад
- Синонімічний переклад

Давайте детально розглянемо ці трансформації із наведеними прикладами.

Еквівалентність – це співвідношення між первинним і вторинним текстами [1]. Цю трансформацію було використано найбільшу кількість разів.

Приклади еквівалентного перекладу:

“Tell them how we first met” [2] *“Розкажи їм, як ми вперше зустрілися”* [2]

“Your face is annoying me” [15] *“Твоє обличчя мене дратує ”* [15]

“Greg invited me to the school dance” [7] *“Грег запросив мене на шкільний танець”* [7]

“You thought I was jealous of you?” [42] *“Ти думав, я тобі заздрю?”* [42]

Всі наведені приклади повністю відтворюють зміст оригінального речення і зберігають значення і структуру оригінальних речень.

Генералізація значень – це лексико-семантична трансформація, при якій одиниця мови оригіналу з вузьким значенням замінюється одиницею мови перекладу з ширшим значенням [20].

Приклади:

"There's been an accident" [91] *"Тут децю сталося" [91]*

"I can swing by on Sunday and pick you up" [98] *"А на вихідних я заїду і заберу вас" [98]*

"I've been sent to play fairy godmother" [84] *"Мене прислали, щоб зіграти чарівника" [84]*

У першому випадку переклад спрощує конкретну ситуацію (аварію) до більш загального виразу. У другому прикладі можна помітити що у вихідному варіанті мова йде про конкретний день *"Sunday"*, а в перекладі використано більш загальний вираз *"на вихідних"*. В останньому прикладі відбулася заміна *"fairy godmother"* (фея-хрещена) на більш загальний термін *"чарівник"*, що є прикладом генералізації.

Компенсація – це заміна слова, яке не має регулярного еквівалента, одиницею мови з близьким значенням або прийнятним способом позначення названого об'єкта [18].

Приклади:

"Sally and I just needed to air some stuff!" [71] *"Нам з Саллі просто треба залагодити децю!" [71]*

"Let's get you hitched" [73] *"Віддам тебе заміж" [73]*

"The bridal suite, for this weekend!" [74] *"Номер для молодят, на ці вихідні!" [74]*

"She has been giving me the eye" [93] *"Вона пускає мені бісики" [93]*

У цих реченнях використана компенсація, оскільки деякі ідіоми, культурні або розмовні вислови англійською мовою не мають прямого відповідника в українській мові. У першому прикладі використано компенсацію, щоб передати значення фрази *"залагодити децю"*, що є більш звичним виразом для української мови і краще відповідає контексту. У другому прикладі у перекладі використано вираз *"віддам тебе заміж"*, що більш точно передає неформальний та жартівливий тон оригінального вислову, враховуючи, що в українській мові немає еквіваленту для слова *"hitched"* у цьому контексті. В останньому прикладі

використано вираз *"пускати бісики"*, що є українським фразеологізмом і найкраще передає легкий, грайливий тон оригіналу.

Модуляція – це логічний розвиток поняття, вираженого словом.

Приклади:

<i>"I need to concentrate so I can pass my exams and get a life" [16]</i>	<i>"Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям" [16]</i>
---	--

<i>"Come on. You'd have no one to go with" [22]</i>	<i>"Та ну. Тобі ж ні з ким піти" [22]</i>
---	---

<i>"What, so actually this is quite convenient for you" [48]</i>	<i>"Якраз те, що підходить тобі" [48]</i>
--	---

<i>"It was totally my fault, the whole thing" [9]</i>	<i>"Це я у всьому винен. Пробач" [9]</i>
---	--

<i>"All this fibbing is gonna catch up" [52]</i>	<i>"Вся це брехня тобі коли-небудь відгукнеться" [52]</i>
--	---

У перекладі замість *"get a life"* використано *"жити нормальним життям"*. В англійській фраза *"get a life"* може мати різні значення, але в цьому контексті мається на увазі можливість почати нормальне, повноцінне життя після складання іспитів. Модуляція дозволяє краще передати це значення в українській мові. У третьому прикладі замість дослівного перекладу *"Отже, насправді це досить зручно для тебе"* використано *"Якраз те, що підходить тобі"*, що звучить природніше українською мовою і краще передає значення. В останньому прикладі *"Catch up"* в англійській мові означає, що щось негативне наздожене або повернеться пізніше. Український варіант *"відгукнеться"* передає це значення, і таким чином фраза звучить природніше.

Антонімічний переклад – це обов'язкова заміна стверджувальної за змістом і структурою одиниці на семантично відповідну їй заперечну за структурою одиницю або навпаки [18]. Ця трансформація була використана тільки 1 раз.

Приклади:

“Mom, are you all right?” [101]

“Мамо, ти плачеш?” [101]

У цьому випадку, запитання про стан “*Are you all right?*”, було перекладене як твердження про плач *Ти плачеш?*”, що має протилежне значення. Тобто, замість запитання про те, чи все добре, у перекладі наводиться ситуація, яка прямо вказує на те, що все не так добре. Це класичний приклад антонімічного перекладу, коли значення суттєво змінюється на протилежне.

Конкретизація смислу часто слідує за його диференціацією. Вона ґрунтується на заміні слова загального значення словом конкретного значення. Слова що мають конкретне, специфічне значення, часто створюють яскраві образи у свідомості реципієнтів перекладу.

Приклади:

“Hands off my woman” [59]

“Руки геть від моєї дружини!” [59]

“I behaved so badly!” [67]

“я поводитись, як дурака!” [67]

Адаптація – це вид перекладацької трансформації, який передбачає зміну змісту, щоб зробити його більш придатним або релевантним для цільової аудиторії [17].

Приклади:

“I get it, I bailed on you” [78]

“Я зрозумів, я кинув тебе” [78]

“This place is a dead end” [89]

“Це місто – діра” [89]

“Never assume trouble isn't around
the next corner” [94]

“Завжди пам'ятайте, що небезпека
чатує на кожному кроці” [94]

“Bugger off!” [76]

“Зникни!” [76]

“Slow down!” [100]

“Пригальмуєте!” [100]

“Yeah, but bad can be good, too” [32]

“Так, але в цьому теж можна
знайти свої плюси” [32]

Трансформація **синонімічного перекладу** була використана один раз.

Приклад:

“I got asked by the fittest guy in our
year, Alex. I think I'm fine” [13]

“Мене запросив найкрутіший
хлопець нашого року, Алекс. Думаю, я
в порядку” [13]

Отримані результати зазначені у рисунку нижче.

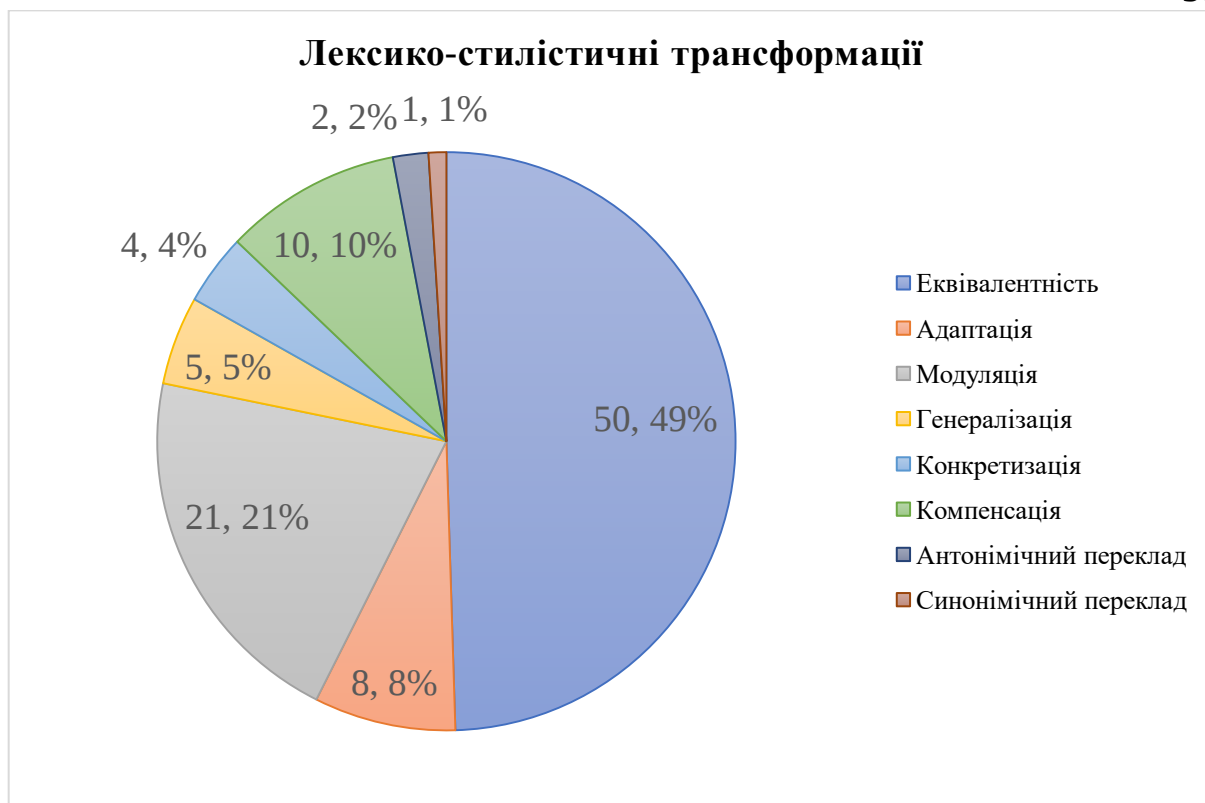

Рис. 2.2. – Співвідношення лексико-стилістичних перекладацьких трансформацій у фільмі «3 Любов'ю, Розі»

Отже, за класифікацією лексико-стилістичні трансформації поділяються на еквівалентність (49%), адаптація (8%), конкретизація (4%), модуляція (21%), генералізація (5%), компенсація (10%), антонімічний переклад (1%) та синонімічний переклад (2%).

2.4. Граматично-синтаксичні трансформації

Слушною є думка вітчизняних науковців про те, що текст у процесі перекладу зазнає як міжмовних замін, так і певних перекладацьких змін, які можуть спостерігаються на різних мовних рівнях, зокрема граматичних та синтаксичних.

На думку В. Комісарова, граматичні трансформації - це спосіб перекладу, при якому граматична одиниця оригіналу перетворюється на граматичну мовну одиницю перекладу з іншим граматичним значенням [21]. Заміні підлягає граматична може бути замінена граматична одиниця будь-якого рівня: форма слова, частина мови, член речення, речення певного типу. Використання граматичних трансформацій зумовлене різними причинами як граматичного, так і лексичного характеру, але, безсумнівно граматичні є пріоритетними. Адже, як

відомо, англійська мова є аналітичною, а тому зв'язки між словами виражаються в ній переважно порядком слів, тобто синтаксичними засобами, а морфологічні засоби використовуються не так часто. Цей пріоритет синтаксису проявляється в цілій низці явищ, які не завжди мають відповідники в українській мові. Це зумовлює необхідність застосування граматичних трансформацій у процесі перекладу.

У нашому дослідженні ми дотримувались класифікацією В. В Коптілової. За його класифікацією граматичні трансформації поділяються на [3]:

- Дослівний переклад
- Опущення
- Додавання
- Заміна
- Транспозиція

Дослівний переклад зберігає порядок слів в українській мові та слова перекладаються поза контекстом відповідно до їхнього найпоширенішого значення.

Ось декілька прикладів дослівного перекладу:

<i>"Tell them how we first met"</i> [2]	<i>"Розкажи їм, як ми вперше зустрілися"</i> [2]
<i>"Take a deep breath"</i> [1]	<i>"Зроби глибокий вдих"</i> [1]
<i>"I had a dream last night"</i> [3]	<i>"Мені снився сон минулої ночі"</i> [3]

У наведених реченнях дослівний переклад був використаний через відповідність синтаксису, лексики та стилю англійських і українських конструкцій. До прикладу у реченні *"I had a dream last night"* використано дієслово *"had dream"*, яке дослівно означає *"я мав сон"*, але в українській мові відповідник є фразою *"Мені снився сон"*. Переклад є максимально наближений, оскільки передає той же зміст у зрозумілій для української мови формі.

Наступна стратегія перекладу з **опущенням** або **вилученням** визначається як опускання слів у реченні. Ця перекладацька техніка не є настільки поширеною,

як можна було б подумати, оскільки традиційно пропуск ототожнюється з нездатністю перекладача передати необхідну одиницю перекладу.

Приклади:

“It's called a rollock by the way” [4] *“Це називається "ролок"” [4]*

“This place is a dead end” [89] *“Це місто – діра” [89]*

“There's a loo here if you want to use it” [95] *“Тут є туалет, якщо хочеш” [95]*

В наведених прикладах при перекладі на українську можна помітити опущення деяких слів таких як: “by the way”, “to use it”, а також дієслово “is”, яке було замінене на “-”.

Додавання - це вид граматичної трансформації, який використовується у випадках формальної невиразності граматичних або семантичних компонентів у мові оригіналу. У нашому дослідженні такий вид трансформації був застосований декілька разів.

Приклади:

“Mom picked us up” [24]

“Моя мама нас забрала” [24]

“Love, Rosie” [0]

“З любов'ю Розі” [0]

“It was totally my fault, the whole thing” [9] *“Це я у всьому винен. Пробач” [9]*

У першому та другому реченні можна помітити додавання займенника “моя” та прийменника “з”. Це робиться для точнішого передачі сенсу, оскільки в українській мові може бути менш зрозуміло, чия саме “мама”. Щодо третього речення, то у цьому випадку є додавання слова “Пробач”.

Заміна – це уживання однієї мовної одиниці замість іншої.

Приклади:

“You're evil, Rosie Dunne” [36]

“Ти чортеня, Роуз Денн” [36]

“I'd love nothing more” [97]

“Я мріяла про це” [97]

“There's loads of people out there that want a kid that can't have one” [96] *“Є багато людей, які хочуть завести дітей, але не можуть” [96]*

“No danger of that!” [88]

“Не турбуйся!” [88]

В кожному з наведених речень використано заміни для того, щоб передати зміст оригінального англійського тексту більш природньо та зрозуміло українською мовою. Розглянемо перше речення у якому, в оригіналі "evil" означає "злий" або "жорстокий," але в українському перекладі слово "чортеня" використовується як лагідно-гумористична форма звернення, яка підкреслює пустощі або витівки. Це краще передає емоційне забарвлення вислову. Якщо глянути на третій приклад, то можна помітити, що в перекладі автор описує багатьох людей, але в оригіналі автор застосував конструкцію "*There's loads of people*" в значенні однини.

Транспозиція – це зміна позиції або порядку мовних елементів у мові перекладу порівняно з мовою оригіналу. Транспозиція зумовлена різницею в структурі мови та в семантиці мови.

Приклади:

"And you're in denial!" [43]

"І ти заперечуєш це!" [43]

"You know a rowing boat?" [8]

"Ти знаєш човен для веслування?"

[8]

"Give me a hand?" [19]

"Даси руку?" [19]

"Well, give me some tips then, if you
are so clever" [21]

"Ну, якщо ти така розумна, дай
мені парочку порад" [21]

У першому прикладі можна побачити підмет "you" розміщується перед дієсловом "are," що є звичайним порядком слів в англійській мові для утворення твердження. У перекладі українською порядковість змінюється: "І ти заперечуєш це!" Тут "ти" стоїть на початку, за ним йде дієслово, і додано займенник "це" для уточнення. У другому та третьому прикладах в англійській мові використовується спрощена форма питання, де "*know*" та "*give*" вживається без допоміжного дієслова, що створює коротке питання. В третьому прикладі при перекладі було змінено порядок слів для збереження загального значення та контексту в українській мові.

Отримані результати зазначені у рисунку 2.3.

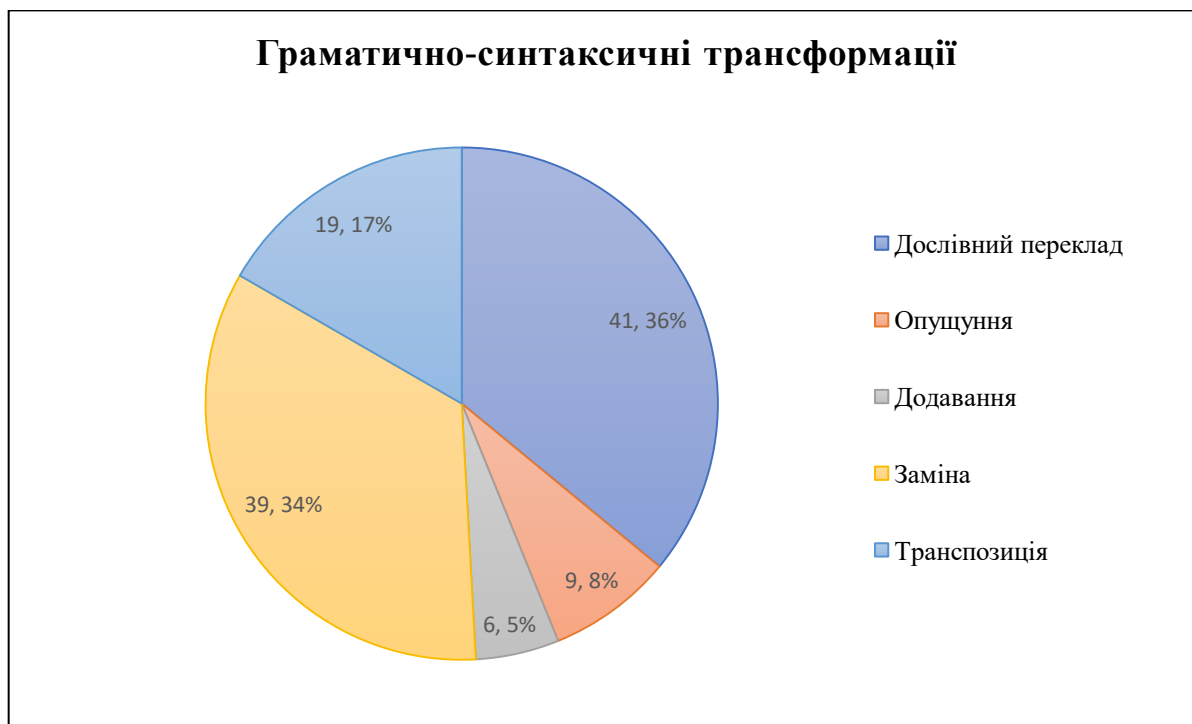

Рис. 2.3. – Співвідношення граматично-синтаксичних перекладацьких трансформацій у фільмі «3 Любов'ю, Розі»

Отже, за класифікацією граматично-синтаксичні трансформації поділяються на дослівний переклад, опущення, додавання, заміна та транспозиція. Найбільше у перекладі було використано дослівний переклад, а саме 36%, та заміну – 34%. Найменшу кількість разів було використано опущення – 8% та додавання – 5%. Транспозиція займає 17% перекладу.

Висновки до розділу 2

1. Правильно підібрані техніки перекладання відіграють важливу роль в донесенні до глядача суті фільму та якості перекладу субтитрів. Згідно з В.В. Коптілова «перекладацькі трансформації – це численні та якісно різноманітні перетворення, які здійснюються задля досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності») перекладу всупереч розбіжностям у формальних та семантичних системах двох мов». Л. Науменко та А. Гордєєва поділяють усі трансформації на три основні групи: лексичні, синтаксичні, граматичні та стилістичні.

2. Під час аналіз перекладу субтитрів художнього фільму "Love, Rosie" було виявлено широке використання різних перекладацьких трансформацій, таких як: еквівалентність, адаптація, конкретизація, модуляція, генералізація,

компенсація, антонімічний переклад, синонімічний переклад, опущення, додавання, дослівний переклад, транспозиція та заміна.

3. За класифікацією Ж.П. Віне та Ж. Дарбельнет лексико-стилістичні трансформації поділяються на еквівалентність (46%), адаптація (8%), конкретизація (5%), модуляція (26%), генералізація (5%), компенсація (8%), антонімічний переклад (1%) та синонімічний переклад (1%).

4. За класифікацією В. В. Коптілової граматично-синтаксичні трансформації поділяються на дослівний переклад (42%), опущення (6%), додавання (7%), заміна (28%) та транспозиція (17%) .

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКИХ СУБТИТРІВ У АНГЛОМОВНОМУ ФІЛЬМІ “LOVE ROSIE”

3.0. Вступні зауваження

У розділі 3 нами було здійснено порівняння субтитрів оригіналу і перекладу; визначили особливості відтворення аудіовізуального перекладу в досліджуваному фільмі та вплив субтитрування на сприйняття аудіовізуального контенту.

3.1. Порівняння субтитрів оригіналу і перекладу у фільмі "Love, Rosie"

Однієї із наших цілей було порівняти субтитри оригіналу і перекладу фільму «Love, Rosie» з метою виявлення основних перекладацьких прийомів і трансформацій. Під час аналізу були виявлені різні типи перекладацьких трансформацій, які поділяються на лексико-стилістичні та граматично-синтаксичні. Для початку давайте розглянемо граматичні відмінності оригіналу та перекладу.

Перше що можна помітити при аналізі субтитрів це те, що при перекладі досить часто застосовувався дослівний переклад. Дослівний переклад є найпростішим і найпоширенішим прийомом, який застосовується, коли структура і зміст оригінального тексту можуть бути збережені без змін. При цьому прийомі текст перекладу максимально точно відображає зміст і структуру оригінального тексту. Прикладами можуть служити наведені фрази:

- Оригінал: Take a deep breath [1]
Переклад: Зроби глибокий вдих
- Оригінал: Tell them how we first met [2]
Переклад: Розкажи їм як ми вперше зустрілися
- Оригінал: I had a dream last night [3]
Переклад: Мені снівся сон минулої ночі
- Оригінал: How did we get home from the hospital? [6]
Переклад: Як ми дісталися додому з лікарні?

Однак, при перекладі можна також помітити, що деякі слова або фрази з оригіналу не включаються в переклад через їхню несуттєвість або з міркувань

економії екранного часу. В цьому випадку автор задіює перекладацьку трансформацію – опущення. Таким чином автор уникає зайвої інформації або деталей, що не мають значного впливу на загальний зміст. Прикладами для порівняння слугують наступні фрази:

- Оригінал: It's called a rollock by the way [4]
Переклад: Це називається "ролок"
- Оригінал: Come on. I've got news [5]
Переклад: У мене є новини
- Оригінал: This place is a dead end [89]
Переклад: Це місто - діра
- Оригінал: There's a loo here if you want to use it [95]
Переклад: Тут є туалет, якщо хочеш

Наступна відмінність між англійським та українським перекладом є додаванні до тексту перекладу додаткових елементів, які не присутні в оригіналі, але це допомагають краще передати зміст або зберегти стиль тексту. Таку відмінність можна спостерігати в таких прикладах:

- Оригінал: It was totally my fault the whole thing [9]
Переклад: Це я у всьому винен. Пробач
- Оригінал: Mom picked us up [24]
Переклад: Моя мама нас забрала
- Оригінал: Language, please! [39]
Переклад: Стеж за мовою, будь ласка!
- Оригінал: Tell them that ever since we shared our dreams [44]
Переклад: Розкажи їм, що ми завжди розповідали один одному про наші сни

Ще одна граматична відмінність пов'язана із транспозицією. Тобто можна спостерігати зміну структури речення або порядку слів у перекладі для збереження природності української мови.

Приклади:

- Оригінал: You know a rowing boat? [8]

Переклад: Ти знаєш човен для веслування?

- Оригінал: And you're in denial! [43]

Переклад: І ти заперечуєш це!

- Оригінал: And this has got to be one of the happiest days of my life [18]

Переклад: І цей день повинен був стати одним з найщасливіших днів у моєму

- Оригінал: Maybe we're just not meant to be [46]

Переклад: Може нам просто не судилося бути разом

Відмінності під час перекладу може бути обумовлена граматичними замінами. Тобто пряма передача змісту оригіналу може бути замінена через неможлива або недоцільна через відмінності у культурних або мовних контекстах.

Приклади заміни:

- Оригінал: First you have to be cool. Ignore her [11]

Переклад: Спочатку ти маєш бути спокійним. Ігноруй її

- Оригінал: I need to concentrate so I can pass my exams and get a life [16]

Переклад: Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям

- Оригінал: You're evil, Rosie Dunne [36]

Переклад: Ти чортеня, Роузі Данн

У першому реченні слово "*cool*" змінюється на "*спокійним*" (calm), що є граматичною заміною, яка зберігає основний сенс, але використовує інше слово. У другому реченні відбулася заміна фрази "*get a life*" на "*жити нормальним життям*". В останньому реченні "*Evil*" (злий) змінюється на "*чортеня*" (little devil), що є більш експресивним і образним варіантом для українського читача.

Тепер давайте розглянемо лексичні відмінності при перекладі субтитрів у таких прикладах як:

- Оригінал: It was totally my fault, the whole thing [9]

Переклад: Це я у всьому винен. Пробач

- Оригінал: I need to concentrate so I can pass my exams and get a life [16]

Переклад: Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям

- Оригінал: Come on. You'd have no one to go with [22]

Переклад: Та ну. Тобі ж ні з ким піти

- Оригінал: Don't you care what she's gonna think about you rushing off like this? [57]

Переклад: Ти не боїшся, що вона подумає, що ти квапиш події?

У наведених прикладах при перекладі з англійської на українську мову відбулися певні лексичні зміни, що є характерними для модуляції змісту речень відповідно до контексту та норм української мови. До прикладу у другому реченні "*Get a life*" перекладено як "*жити нормальним життям*". Фраза "*get a life*" є ідіоматичним виразом в англійській мові, який в українському варіанті було передано більш загально як "*жити нормальним життям*". У наступному прикладі фраза "*Come on*" перекладена як "*Та ну*". В українському перекладі використана більш емоційно забарвлена фраза, яка відображає недовіру або сумнів. В останньому прикладі "*Don't you care*" перекладено як "*Ти не боїшся*". В українському варіанті питання сфокусоване на страху або занепокоєнні, тоді як в оригіналі - на байдужості. Це змінює емоційний акцент висловлювання.

У наступних прикладах можна помітити відмінності при перекладі ідіоматичних фраз:

- Оригінал: Sally and I just needed to air some stuff! [71]

Переклад: Нам з Саллі просто треба залагодити дещо!

- Оригінал: Children are the only education you need [90]

Переклад: Я зрозуміла, що діти - це найважливіша річ у світі

Оригінал: She has been giving me the eye [93]

Переклад: Вона пускає мені бісики

У першому прикладі оригінальний вислів "*to air some stuff*" має ідіоматичне значення — обговорити або вирішити якісь питання. В перекладі це відтворено шляхом вибору українського відповідника "залагодити дещо", що також передає суть, але іншим чином. У другому прикладі спостерігається компенсація у смисловому наповненні. В оригіналі йдеться про те, що діти є єдиною освітою,

яка потрібна. Переклад значно змінює акцент, передаючи зміст як усвідомлення того, що діти – це найважливіша річ у світі. Ця зміна може бути пов'язана з тим, що буквальний переклад втратив би емоційне навантаження, яке автор намагався передати. У третьому прикладі вираз *"giving me the eye"* в оригіналі має ідіоматичне значення — фліртувати, проявляти романтичний інтерес. Український еквівалент *"пускає бісики"* зберігає цей смисл, але використовує характерний для української мови вираз.

Наступна відмінність пов'язана із лексичною адаптацією. Давайте розглянемо наступні приклади:

- Оригінал: Yeah, but bad can be good, too [32]
Переклад: Так, але в цьому теж можна знайти свої плюси
- Оригінал: Are you supposed to smoke in here? [40]
Переклад: Вам можна тут курити?
- Оригінал: Are you two an item now? [75]
Переклад: А ви двоє тепер парочка?

У першому прикладі в оригіналі йдеться про те, що *"погане"* може бути *"добрим"*. В перекладі цей сенс передано інакше, з акцентом на те, що у *"поганому"* можна знайти *"плюси"*. Слово *"bad"* були адаптовані під слово *"плюси"*. В другому прикладі в оригіналі питає про те, чи дозволено палити в цьому місці. В перекладі це перефразовано як *"Вам можна тут курити?"*, що є ближчим до українського мовного контексту і звичного способу запитувати про дозволи. В останньому прикладі в оригіналі використано вираз *"Are you two an item now?"*, який дослівно перекладався б як *"Ви двоє тепер річ?"*. Проте в українській мові таке дослівне відтворення було б незрозумілим, тому перекладач застосував адаптацію і переклав слово *"item"* як *"парочка"*, що точно передає сенс оригіналу і відповідає українським мовним нормам.

Ще одним прикладом відмінності можна спостерігати у перекладі фрази *"Hands off my woman! - Руки геть від моєї дружини!"*. В оригінальному реченні може означати *"жінка,"* але в даному контексті воно використовується як неформальне звернення до партнерки, що може перекладатися як *"дружина"* в українській мові. *"Дружина"* в перекладі є конкретизацією, яка робить зміст

зрозумілішим для українського читача, підкреслюючи офіційний статус відносин між персонажами.

Аналізуючи різницю між оригіналом та перекладом, можна зробити висновок, що перекладачі зосереджувалися на адаптації тексту до особливостей української культури та мови. Значна частина перекладацьких рішень пов'язана з необхідністю зробити текст зрозумілим для українського глядача, зберігаючи при цьому загальний тон і зміст оригіналу. Дослівний переклад використовувався лише в тих випадках, коли він не порушував природності мови, а транспозиція і заміна дозволяли зберегти стилістичні особливості фільму.

3.2. Особливості відтворення аудіовізуального перекладу в досліджуваному фільмі

Аудіовізуальний переклад субтитрів фільмів стикається з низкою викликів, які можуть до виникнення певних особливостей аудіовізуального перекладу. Основні відхилення можуть включати стислий виклад інформації. Це може призвести до втрати деяких деталей або нюансів. Особливості перекладу часто пов'язані із культурною адаптацією. Деякі культурні реалії або жарти можуть бути незрозумілими для іноземної аудиторії, тому перекладачі можуть змінювати або адаптувати їх, щоб зберегти загальний сенс або ефект. Ще одна особливість, яка виникає при перекладі стосуються спрощення мови. Складні граматичні структури або спеціалізована лексика можуть бути спрощені або замінені для кращого розуміння глядачами. Іноді каламбури, рими або інші мовні ігри можуть бути опущені або замінені. Тож, проаналізуємо особливості перекладу досліджуваних фразеологічних одиниць (ФО) у процесі аудіовізуального перекладу у серіалі «З любов'ю, Розі».

У статтях В. В. Коптілова та Ж. П. Віне і Ж. Дарбельнет знаходимо наступну класифікацію трансформацій: 1) перестановки; 2) заміни: синтаксичні заміни, заміни частин мови, частин речення та словоформ, конкретизація, компенсація, ділення і об'єднання речень, антонімічний переклад; 3) опущення; 4) додавання [46]. Науковці також зазначають, що вищезгадані перекладацькі трансформації зазвичай комбінуються. Розглянемо їх у процесі аудіовізуального перекладу 101

фразеологічну одиницю, вибраних нами зі скриптів серіалу «З любов'ю, Розі», детальніше.

Нами було виявлено 5 випадків **перестановки** порядку слів, наприклад:

<i>“Well, give me some tips then, if you are so clever” [21]</i>	<i>“Ну, якщо ти така розумна, дай мені парочку порад” [21]</i>
--	--

В оригінальному англійському реченні структура традиційна: спочатку йде основне речення, потім умовне ("if you are so clever"). У перекладі ж структура змінена, і умовне речення поставлене на початок. Цей порядок слів може бути обраний для збереження ритму розмови або для підкреслення певної частини речення. Початкове "If you are so clever" ставить під сумнів розум співрозмовника.

Далі наведемо приклади **замін**.

Граматичні заміни. Нами виявлена 2 заміни форми слова і 4 заміни частин мови, наприклад:

<i>“We'll walk straight out of here, our heads held high” [54]</i>	<i>“І ми підємо звідси, з високо піднятою головою” [54]</i>
<i>“Thought I'd surprise you” [38]</i>	<i>“Думав зробити тобі сюрприз” [38]</i>

У першому прикладі бачимо, що частина фразеологізму в формі множини була замінена перекладачем на відповідну форму однини: **heads** – голова.

Наступний приклад засвідчує заміну дієслова «surprise» на іменник «сюрприз». Насправді, в англійській мові слово «surprise» може бути і дієсловом і іменником, однак слід звертати увагу на контекст. У наведеному прикладі відбулася заміна: *I'd surprise you* - *зробити тобі сюрприз*.

Наступний тип синтаксичної заміни, який був нами досліджений називається інверсія або зміна порядку слів. Розглянемо наступний приклад:

<i>“You know a rowing boat? [8]</i>	<i>“Ти знаєш човен для веслування?” [8]</i>
-------------------------------------	---

У стандартному англійському реченні питальна форма зазвичай створюється шляхом перестановки дієслова або допоміжного дієслова перед підметом, але в даному випадку питання формується без зміни порядку слів, що є характерним для розмовної мови.

Також варто зазначити зміни у перекладі складних речень. Англійські речення звучить складне ніж українські оскільки англійці часто додають в речення вставні слова, які не є важливими для українців, тож при перекладі можна спостерігати використання важких граматичних конструкцій, яких не має в українській мові або вони не часто використовуються. Розглянемо наступні приклади:

“I got asked by the fittest guy in our year, Alex. I think I'm fine” [13] *“Мене запросив найкрутіший хлопець нашого року, Алекс. Думаю, я в порядку” [13]*

“Do you want me to have a look for you?” [25] *“Хочеш, я пошукаю?” [25]*

У першому прикладі використано пасивну конструкцію *"I got asked by"*. Це так званий *causative passive* (спонукальний пасив), де *"got"* виступає в ролі допоміжного дієслова для утворення пасиву. Також це речення було розділена на два простих речення (*I got asked by the fittest guy in our year, Alex*) і (*I think I'm fine*). У другому прикладі речення має структуру зворотного запитання з дієсловом *"want"*, яке вимагає після себе інфінітивної конструкції *"me to have a look."* При перекладі на українську мову, ці складні структури часто скорочуються або спрощуються для зручності й природності звучання. В українському варіанті використано форму першої особи однини теперішнього часу дієслова (*"я пошукаю"*), яка виконує ту саму функцію, що й англійський інфінітив.

Наступний приклад стосується часових заміни. У нашому дослідженні було помічено два таких приклади:

“I get it, I bailed on you” [78] *“Я зрозумів, я кинув тебе” [78]*

В оригінальному прикладі бачимо граматичну заміну часової форми теперішнього часу на минулий (*get – зрозумів*).

Розглянемо тепер **лексичні заміни**: конкретизацію, генералізацію, компенсацію, модуляцію та адаптацію.

Явище **генералізації** налічує всього 5 прикладів:

“I can swing by on **Sunday** and pick you up” [98] “а **на вихідних** я заїду і заберу вас” [98]

У наведеному прикладі можна помітити заміну конкретного дня тижня «*Sunday*» на загальне «*на вихідних*». Також додатково можна спостерігати перестановку. В англійському варіанті речення «*I can swing by on Sunday and pick you up*». порядок слів відповідає стандартній англійській структурі з дієсловами «*swing by*» і «*pick you up*». У перекладі на українську мову «а на вихідних я заїду і заберу вас» дієслова «заїду» і «заберу» стоять після підмета «я», що відповідає стандартній українській структурі речення.

Конкретизація використана 4 рази, наприклад:

“Hands off my **woman!**” [59] “Руки геть від моєї **дружини!**” [59]

У перекладі відбувається заміна загального слова «*woman*» (жінка) на більш конкретне «*дружина*», що уточнює, про кого саме йдеться в контексті.

Компенсація застосовується, коли елементи тексту оригіналу не мають еквівалентів у мові перекладу» []. У досліджуваному перекладі компенсація становить 10 випадків. Наведемо декілька прикладів:

“She has been giving me the eye” [93] “Вона пускає мені бісики” [93]
 “Sally and I just needed to air some stuff!” [71] “Нам з Саллі просто треба залагодити дещо!” [71]

Фраза «*She has been giving me the eye*» в англійській мові означає, що хтось звертає на когось увагу, часто в романтичному чи зацікавленому сенсі. В українському варіанті «Вона пускає мені бісики» використана інша фразеологія, яка передає схожий сенс через вживання метафори або фразеологізму, що підходить для української мови. «*Air some stuff*» – це англійський ідіоматичний вираз, який було замінено на відповідний вираз в українській мові, що робить переклад зрозумілим і природним.

Модуляція використовується для того, щоб висловити ідею більш природно для цільової мови. В нашому дослідженні ця трансформація була використана 21 раз. Наведемо приклади:

“I thought you'd be happier” [34]

“Я думав, що ти відреагуєш по-іншому” [34]

“We are pleased to offer you a seat at Boston University!” [31]

“Ви були прийняті в Бостонський університет!” [31]

У першому прикладі модуляція проявляється у зміні фокусу чи стилю висловлювання. Оригінальне речення виражає сподівання чи припущення, що особа буде щасливішою, а переклад показує, що сподівання не виправдалися і реакція була несподіваною. У другому прикладі «*We are pleased to offer you a sea*» в дослівному перекладі звучало б як “*Ми раді запропонувати вам місце*”. В перекладі на українську мову це замінено на «*Ви були прийняті в Бостонський університет!*», що є суттєвим відхиленням, оскільки вираз “прийняті” не передає точного сенсу “offer a seat”, яке більше вказує на пропозицію, а не на остаточне рішення про прийом.

Адаптація – це процес модифікації тексту таким чином, щоб він краще відповідав культурним чи соціальним реаліям цільової аудиторії [9]. Нами було досліджено 8 випадків використання адаптації:

“Yeah, but bad can be good, too” [32]

“Так, але в цьому теж можна знайти свої плюси” [32]

У цьому випадку «плюси» є загальнішим і, можливо, менш точним, ніж «good», але це допомагає зрозуміти, що навіть негативні ситуації можуть мати позитивні аспекти.

Антонімічний переклад виявився нечастотними – всього 2 випадки, вже наведено вище.

Розглянемо ще декілька прикладів **граматичних трансформацій** таких, як: опущення, додавання та транспозиція.

Явище **додавання** виявилось не досить поширеним у перекладі ФО у фільмі «З любов'ю, Розі», і налічує 6 прикладів. Найчастіше при перекладі відбувається додавання займенників або прийменників.

“Mom picked us up” [24]

“Моя мама нас забрала” [24]

Опущення – виявилось теж порівняно маловживаним, як і додавання, і також нараховує 9 прикладів. Розглянемо їх.

“There’s a loo here if you want **to use it**” “Тут є туалет, якщо хочеш” [95]
[95]

“It’s called a rollock **by the way**” [4] Це називається "ролок" [4]

У цьому прикладі бачимо *опущення* фрази *to «use it»* і також, можемо додатково спостерігати *перестановку* слова «here». У другому прикладі при перекладі була опущена фраза «*by the way*».

50 ФО було перекладено із застосуванням їхнього повного еквіваленту в українській мові, наприклад:

Tell them how we first met – розкажи їм, як ми вперше зустрілися
Greg invited me to the school dance – Грег запросив мене на шкільний танець
Your face is annoying me – твоє обличчя мене дратує
Your father would be so proud of you – твій батько дуже б тобою пишався
He'll be down in about three minutes – він спуститься через три хвилини

Узагальнимо отримані результати у рисунку 3.1. нижче.

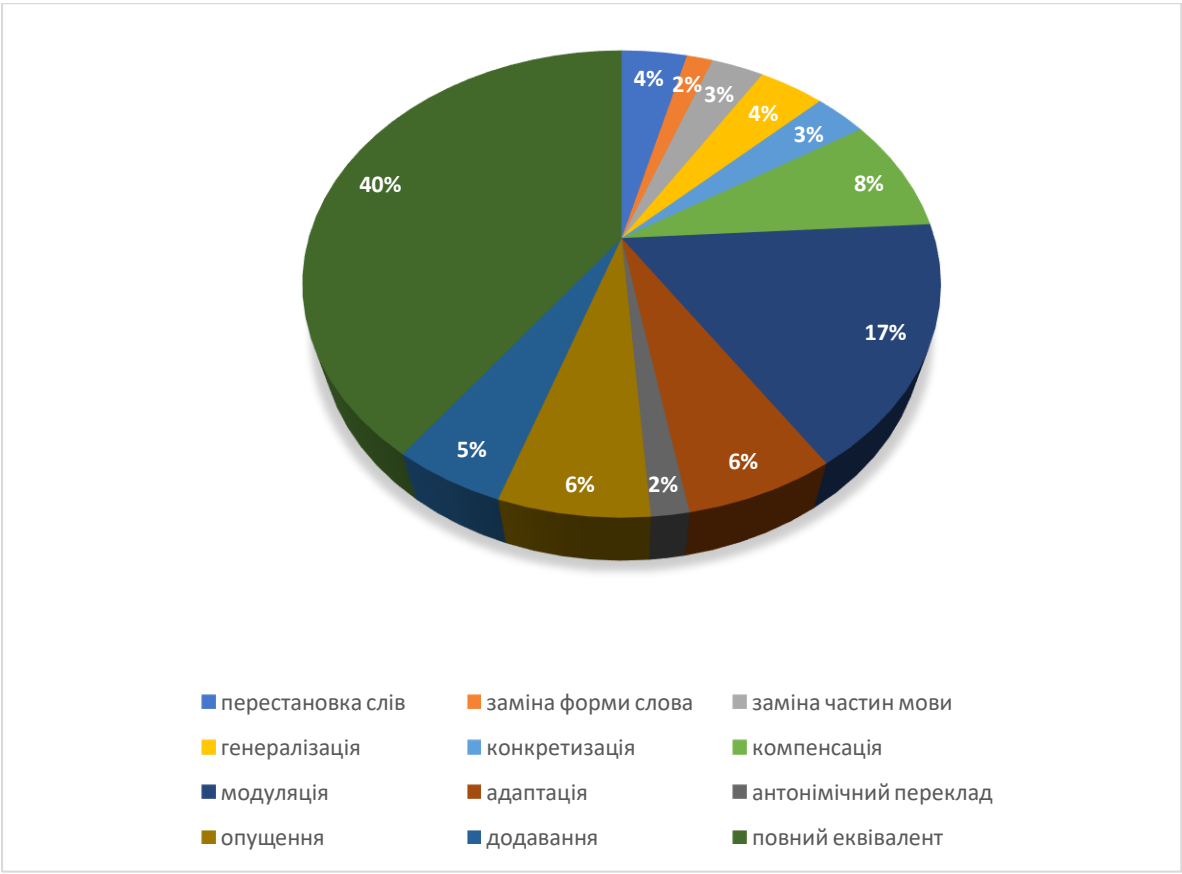

Рис. 3.1. Результати аналізу перекладацьких трансформацій у процесі перекладу фразеологізмів серіалу «З Любов'ю, Розі»

З рисунку бачимо, що під час перекладу ФО з серіалу «З Любов'ю, Розі» використовуються різноманітні трансформації, але головними виступають повний еквівалент (40%) і модуляція (17%). Узагальнивши отримані дані по всіх типах трансформацій, ми отримали, що майже у половині (46%) прикладів досліджуваних ФО вжито різноманітні заміни, а саме: 5 % використано додавання та перестановка слів, по 6% – опущення та адаптація, по 4% – генералізація та перестановка, по 3% конкретизація та заміни частин мови, 8% – компенсація і лише по 2% антонімічного перекладу та заміни форми слова.

3.3. Вплив субтитрування на сприйняття аудіовізуального контенту

Багато авторів, що спеціалізуються на аудіовізуальному перекладі присвятили більшість своїх робіт субтитруванню, яке вважається однією з найвідоміших і найпоширеніших процедур аудіовізуального перекладу. Субтитрування, як важливий компонент аудіовізуального перекладу, набуває все більшого значення у світі, який стає дедалі більш глобалізованим. Оскільки аудиторія взаємодіє з контентом кількома мовами, субтитрування слугує не лише засобом лінгвістичного перекладу, а й культурним мостом, що дає змогу глядачам отримати доступ до медіа з різних куточків світу та зрозуміти їх. У цьому розділі досліджується вплив субтитрування на сприйняття аудіовізуального контенту з огляду на його вплив на розуміння, емоційне залучення, культурне сприйняття та загальний досвід глядача.

Субтитрування, на відміну від дубляжу, зберігає оригінальний звук, забезпечуючи письмовий переклад на екрані. Цей метод зберігає автентичність оригінального контенту, дозволяючи аудиторії почути оригінальні діалоги, інтонації та вирази, які можуть бути вирішальними для передачі сенсу та емоцій. Субтитри, як правило, стислі, що вимагає від перекладача пріоритизації ключової інформації, а це може призвести до вибіркового відтворення усного тексту. Ця вибіркковість є ключовим фактором, що впливає на сприйняття контенту аудиторією. Крім цього, субтитрування також суттєво впливає на емоційне залучення аудиторії до аудіовізуального контенту. Емоції в медіа часто передаються за допомогою тону, висоти голосу та ведення діалогу, що не завжди може бути повністю відображено в письмовому тексті. Однак, у субтитрах емоції

передаються за допомогою пунктуаційних знаків. Пунктуаційні знаки відіграють важливу роль у передачі інтонацій та емоцій, які є невід'ємною частиною аудіовізуального контенту. Крапки, знаки питання, знаки оклику та інші пунктуаційні елементи допомагають відобразити тон і настрій персонажів. Наприклад, знак оклику може передати емоційний підйом або напруження, тоді як знак питання може вказати на сумнів або запитання [54].

Окрім збереження сенсу та передачі інтонацій, пунктуація також сприяє загальній зрозумілості субтитрів. Субтитри мають бути короткими та легкими для сприйняття, тому пунктуаційні знаки допомагають організувати текст, роблячи його більш структурованим та логічним. Такі знаки, як коми, тире та крапки з комою, допомагають уникнути двозначності та підвищити точність передачі інформації. Вони дозволяють розділити речення на логічні частини, що робить їх більш доступними для швидкого розуміння. Наприклад, правильне розташування ком може допомогти уникнути непорозуміння, які можуть виникнути через неправильну інтерпретацію змісту [54].

Варто також зазначити, що субтитрування має значний вплив на культурне сприйняття аудіовізуального контенту, особливо коли мова йде про міжкультурну комунікацію. Якісне субтитрування враховує культурні реалії оригінальної мови, що дозволяє глядачам краще розуміти контекст та смислові відтінки. Наприклад, гумор, жарти або ідіоми можуть бути адаптовані для відповідної культури, щоб зберегти їхній сенс. Іншим важливим фактом є те, що через субтитри глядачі можуть сприймати персонажів і їхню поведінку по-різному, залежно від того, як їхні слова перекладені. Неправильне або неточне субтитрування може змінити характер персонажа або зміст діалогу, що може призвести до неправильного розуміння культурних особливостей. Вибір слів у субтитрах може суттєво змістити акценти в сюжеті або передати культурні аспекти інакше, ніж вони були б сприйняті в оригіналі. Це може вплинути на загальне враження від контенту.

Отже, субтитрування – це потужний інструмент, який впливає на те, як аудиторія сприймає та взаємодіє з аудіовізуальним контентом. Він відіграє вирішальну роль у покращенні розуміння, емоційного залучення та культурного розуміння, а також впливає на загальний глядацький досвід.

Висновки до розділу 3

1. У першому підпункті нами було здійснено порівняння субтитрів оригіналу і перекладу у фільмі "Love, Rosie". Було досліджено, що відмінність оригіналу і перекладу полягає в опущенні деяких слів при перекладі або навпаки в додаванні до тексту перекладу додаткових елементів, які не присутні в оригіналі. Також відмінність обумовлена граматичними замінами та інколи трапляються випадки зміни порядку слів у реченні.

2. Аудіовізуальний переклад фільму стикається з численними викликами, що зумовлюють особливості перекладу, такі як спрощення мови, культурна адаптація та заміна граматичних структур. Для збереження змісту та ефекту, у досліджуваному фільмі «З Любов'ю, Розі», перекладачі часто використовували такі трансформації як: перестановку слів (4%), заміни частин мови (3%) та форм мови (2%), опущення (6%), додавання (5%), генералізація (4%), конкретизація (3%), компенсація (8%) та перестановку (4%). Однак, більшість субтитрів були перекладені повним еквівалентом (40%).

3. Субтитрування відіграє вирішальну роль у формуванні сприйняття аудіовізуального контенту, впливаючи на все - від доступності та розуміння до культурного розуміння та залучення глядачів. Ефективність субтитрів залежить від їхньої якості та від того, наскільки добре вони інтегровані в процес перегляду.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було зроблено низку важливих висновків, які підкреслюють значущість аудіовізуального перекладу, зокрема субтитрування, у сучасній перекладацькій практиці.

Аудіовізуальний переклад є важливим інструментом у забезпеченні доступності іноземного культурного продукту для широкої аудиторії. Він сприяє міжкультурному діалогу та розумінню, відкриваючи нові можливості для сприйняття іншомовних фільмів. Луїс Перес Гонсалес визначає "аудіовізуальний переклад" як переклад медіа-форматів, які мають аудіальний та візуальний компоненти [17]. За визначенням Діаса Сінтаса "аудіовізуальний переклад – це переклад продуктів, в яких вербальний вимір доповнюється елементами інших медіа [14]. Субтитри – це форма аудіовізуального перекладу, яка дозволяє аудиторії розуміти та насолоджуватися медіа-контентом мовами, якими вони не володіють [52]. Дослідники виділяють субтитри як один із найпопулярніших видів аудіовізуального перекладу і засвідчують це низькою їх переваг. Вони відтворюють усну мову, зберігаючи її характерні розмовні або діалектні особливості. Завдяки субтитрам можна повністю зберегти авторську задумку, дозволяючи глядачу чути справжні голоси персонажів і їхні інтонації. Окрім того, субтитри часто містять описи, які передають те, що було сказано, а також пояснюють фонові звуки та ефекти, що допомагають краще відчувати атмосферу шоу чи фільму [26].

Однією з основних проблем у субтитруванні є необхідність адаптації розмовного діалогу зберігаючи його природність. Це вимагає від перекладача високої майстерності у збереженні смислового навантаження, емоційної глибини та культурних нюансів фільму. Саме тому, при перекладі застосовують різноманітні перекладацькі трансформації. Українські дослідники як Т. Кияк, А. Науменко та О. Огуй розглядають перекладацькі трансформації як способи та прийоми перекладу, які допомагають зберегти особливості авторського стилю при адекватному відтворенні змісту вихідного тексту [32]. Дослідниками були дослідженні різні види перекладацьких трансформацій, однак у нашій роботі ми дотримувались класифікацій В.В. Коптілової та Ж.П. Віне та Ж. Дарбельнета.

В.В. Коптілова виділяє 5 типів елементарних граматичних трансформацій: дослівний переклад, заміни, додавання, опущення та транспозиція [3]. У свою чергу Ж.П. Віне та Ж. Дарбельнет виділяють такі лексичні трансформації як: модуляція, еквівалентність, адаптація, скорочення, компенсація, конкретизація, генералізація, антонімічний переклад та синонімічний переклад [46].

У ході дослідження було виявлено, що у процесі субтитрування фільму "Love Rosie" використовувалися такі лексичні трансформації як: еквівалентність (49%), адаптація (8%), конкретизація (4%), модуляція (21%), генералізація (5%), компенсація (10%), антонімічний переклад (1%) та синонімічний переклад (2%). Граматично-синтаксичні трансформації також складають певний відсоток при перекладі, а саме: найбільше у перекладі було використано дослівний переклад – 36%, та заміну – 34%. Найменшу кількість разів було використано опущення – 8% та додавання – 5%. Транспозиція займає 17% перекладу.

Якщо узагальнити всі застосовані трансформації, то можна зазначити, що при перекладі 101 фразеологічної одиниці найбільшу кількість раз використовувався еквівалентний переклад (40%). У 5 % використано додавання та перестановка слів, по 6% – опущення та адаптація, по 4% – генералізація та перестановка, по 3% конкретизація та заміни частин мови, 8% – компенсація і лише по 2% антонімічного перекладу та заміни форми слова.

Отже, проведений аналіз показав, що переклад субтитрів був виконаний з високою якістю, оскільки вдалося зберегти смислове навантаження оригіналу та його культурні особливості. Використані трансформації жодним чином не спотворили оригінальний текст субтитрів, а навпаки, допомогли перекладачу передати значення оригінального тексту, враховуючи різницю між мовами, культурними контекстами та стилістичними нормами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гудек Д. С. Енциклопедія перекладознавства / пер. з англ. О. Кальниченко та ін. Вінниця : Нова книга, 2020. 560 с.
2. Конкульовський В. В., Возник Н. М. Субтитрування як один з видів аудіовізуального перекладу. *Наукові записки. Сер. Філологія. 2019. Вип. 187. С. 634-639.*
3. Коптілова В. В. Поліщук Л. А. Пушкар Т. Д. Перекладацькі трансформації та їх різноманіття у перекладних виданнях художньої літератури. Київ 2023. 5 с.
4. Космірак Н. С. Аудіовізуальний переклад: аналіз субтитрів українською мовою в англomовному художньому фільмі “Love, Rosie”. *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Факультет іноземних мов : тези, м. Чернівці, 16-18 квіт. 2024 р. Чернівці, 2024. С. 184-185.*
5. Космірак Н. С. Translation transformations in the subtitles of «LOVE, ROSIE». *Магістерські студії. 2024. № 5. С. 69-80.*
6. Лук'янова Т. В. Бахов І. С. Субтитрування в перекладі як інструмент формування професійної ідентичності перекладачів в умовах глобалізації. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. 2019. Вип. 38. С. 1-6.*
7. Мізін К. І. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку. 2020 рік : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. 4-16 вер. 2020 р. Переяслав : ДВНЗ 2020. С. 220-230.
8. Albarran M. Garcia R. New Approaches to Audiovisual Translation: The Usefulness of Corpus-Based Studies for the Teaching of Dubbing and Subtitling. 2014. Pp. 302-322.
9. Alaa A. The analysis and quality assessment of translation strategies in subtitling culturally specific references: *Feathers. 2023. Vol. 9. Pp. 1-15. URL: <http://surl.li/yhxzix> (Last accessed: 11.03.2023).*
10. An Analysis of Subtitle Translation of Hello Mr. Billionaire from the Perspective of Skopos Theory: веб-сайт. URL: <http://surl.li/wsfbvh> (Last accessed: 19.08.2024).

11. Antonini R. *The Routledge Companion to Translation Studies* / ed. J. Munday. London 2014. Pp. 1-14.
12. Anwar F. Strategies and techniques of translation in translating songs as 21st century curriculum. *Universitas Muhammadiyah Surakarta*. 2020. Vol. 15 № 1. Pp. 34-43.
13. Bowker L. *Ciro J. B. Machine Translation and Global Research: Towards Improved Machine Translation Literacy in the Scholarly Community*. University of Ottawa. 2019. Pp. 1-20.
14. Chiaro D. *Audiovisual Translation. The Encyclopedia of Applied Linguistics*. University of Bologna. 2020. Pp. 1-13.
15. Fernández S. Quality Assessment of the English Subtitles in Five International Award-Winning Colombian Films. 2023. Vol. 28 № 2. Pp. 1-18.
16. Fois E. *Between Audiovisual Translation: Theory and Practice*. Università degli studi di Cagliari. 2021. Vol. 2 № 4. Pp. 1-20.
17. Gonzales L. *Audiovisual Translation: Theories Methods and Issues*. London 2014. Pp. 1-34.
18. Hansen-Schirra S. Maaß C. *Easy Language Research: Text and User Perspectives*. Berlin. 2020. Vol. 2. Pp. 134-289.
19. Harmon L. *Translation Strategies Techniques and Equivalences in Critical Approach. A Journal of Language and Literature*. 2019. Pp. 7-16.
20. Hoecke S. Schrijver I. Robert I. *Preparing and comparing subtitles for quasi-experimental and experimental research in audiovisual translation studies*. University of Antwerp. 2022. Pp. 1-21.
21. *Journal of Audiovisual Translation Special Issue: веб-сайт*. URL: <http://surl.li/ndyecf> (Last accessed: 11.05.2023).
22. Karakanta A. *Experimental research in automatic subtitling: At the crossroads between machine translation and audiovisual translation*. University of Trento Italy. 2022. Vol. 11 № 1. Pp. 89-112.
23. Komisarova I. V. Dmytruk L. A. Ostapenko S. A. *Grammatical transformations application in the translation of “Matilda” by Roald Dahl into*

Ukrainian. The journal of the International Humanitarian University. Series: Philology. 2022. № 56. Pp. 1-5.

24. Kral D. Types of Translation Techniques and Methods: веб-сайт. URL: <http://surl.li/oajetr> (Last accessed: 18.08.2024).

25. Kyiak T. Naumenko A. Ohui O. Grammatical transformations. JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal. 2020. Pp. 319-321.

26. Lertola J. Audiovisual translation in the foreign language classroom: applications in the teaching of English and other foreign languages. France 2019. 108 p.

27. Marhamah Z. Holila A. Translation Quality of Subtitle Text in Greta's Movie. Proceedings of the 6th Annual International Seminar on Transformative Education and Educational Leadership. 2021. 521 p.

28. Masharipova O. The classifications of the lexical transformations. Urgench State University. 2023. Vol. 4 № 15. Pp. 152-159. DOI:10.37547/mesmj-V4-I5-20.

29. Munday J. Pinto S. Blakesley J. Introducing Translation Studies. Theories and Applications / ed. J. Munday. London 2023. Pp. 1-48.

30. Musacchio M. Audiovisual Translation: subtitling the BBC's documentary "The Quantum Revolution". Universita degli Studi di Padova. 2020. Pp. 1-121.

31. Muzhi L. Analysis of the Subtitle Translation of My people, My country from the Perspective of Skopos Theory. *International Journal of Education and Humanities*. 2023. Vol. 8, № 1. Pp. 53-58.

32. Orero P. Voice-over in Audiovisual Translation. Audiovisual Translation. Autonomous University of Barcelona. 2022. Pp. 130-139.

33. Peculiarities of Translating English Audiovisual Text: A Didactic Aspect / Derik I. et al. 2024. Vol. 16, № 2. Pp. 527-549.

34. Qian Y., Chuanmao T. On the Multimodal Analysis Model of Subtitle Translation: A Case Study of Wolf Tote. *Journal of Humanities and Education Development*. 2020. Vol. 2, № 4. Pp. 253- 261.

35. Romaniuk O. M., Zapotichna R. A. The notion of translation strategy: The main principles. *The journal of the International Humanitarian University. Series: Philology*. 2020. № 45. Pp. 1-4.
36. Saldanha G., O'Brein S. *Research Methodologies in Translation Studies*. New York, 2014. 292 p.
37. Saridaki E. Vinay & Darbelnet's Translation Techniques: A Critical Approach to their Classification Model of Translation Strategies. *Journal of Latest Research in Humanities and Social Science*. 2021. Vol. 4, № 11. Pp. 135- 137.
38. Sasamoto R. *Relevance and Text-on-Screen in Audiovisual Translation: The Pragmatics of creative subtitling*. New York, 2024.
39. Script Translation – A Complicated and Difficult Task: веб-сайт. URL: <http://surl.li/nuczgp> (Last accessed: 18.05.2024).
40. Subtitle Translation as Markup Translation / Cherry C., Arivazhagan N., Padfield D., Krikun M. Czechia. 2021. 5 p.
41. The Importance of Precise Subtitles for the Film Industry: веб-сайт. URL: <http://surl.li/nagznx> (Last accessed: 20.07.2024).
42. Translation Techniques: веб-сайт. URL: <http://surl.li/jctatj> (Last accessed: 17.05.2024).
43. Translation Techniques You Need to Know: веб-сайт. URL: <http://surl.li/wkchrx> (Last accessed: 15.07.2024).
44. Tuominen T. Experiencing translated media: why audience research needs translation studies. 2019. Vol. 25, № 3. Pp. 229-241. URL: <http://surl.li/xxkmhm> (Last accessed: 18.06.2024).
45. Valdeón R. Latest trends in audiovisual translation. *Perspectives*. 2022 Vol. 30, № 3. Pp. 369-381.
46. Vinay J. P., Darbelnet J. What Are The Main Translation Methods And Techniques? : веб-сайт. URL: <http://surl.li/urgagv> (Last accessed: 10.01.2023).
47. Volchenko O. M. Translation transformation classification from the perspective of teaching future translators. *Journal of Humanities and Education Development*. 2024. Vol. 2, № 65. Pp. 233- 236.

48. What Are Movie Subtitles: веб-сайт. URL: <http://surl.li/gtxuwx> (Last accessed: 16.06.2024).
49. What are the different types of research methodology?: веб-сайт. URL: <http://surl.li/poopxb> (Last accessed: 04.09.2024).
50. What are the main techniques of translation?: веб-сайт. URL: <http://surl.li/imtgit> (Last accessed: 19.07.2024).
51. What is scripting language and what are its features? : веб-сайт. URL: <http://surl.li/zplnwr> (Last accessed: 10.09.2023).
52. Wicaksono R., Kuswardani Y. Translation analysis of subtitle from English into Indonesian in The Raid 2 Movie. *Journal of English Literature, Linguistics, and Education*. 2019. Vol. 7, № 2. Pp. 79-85.
53. Zemni B., Awwad W., Bounaas C. Audiovisual Translation and contextual dictionaries: An exploratory comparative study of Reverso Context and Almaany uses. 2020. Vol. 27, № 5. Pp. 1-36.
54. Zhen H. A Multimodal Approach to Translation Quality Assessment of Interlingual Subtitling: Theoretical Reflections. *Proceedings of the 7th International Conference on Humanities and Social Science Research*. 2021. 309 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Аналіз лексико-стилістичних трансформацій у фільмі “З любов’ю, Розі”

№	Текст оригіналу	Текст перекладу	Перекладацький прийом
	Love, Rosie	З любов’ю Розі	Еквівалентність
1	Take a deep breath	Зроби глибокий вдих	Еквівалентність
2	Tell them how we first met	Розкажи їм, як ми вперше зустрілися	Еквівалентність
3	I had a dream last night	Мені снівся сон минулої ночі	Еквівалентність
4	It's called a rollock by the way	Це називається "ролок"	Еквівалентність
5	Come on. I've got news	У мене є новини	Еквівалентність
6	How did we get home from the hospital?	Як ми дісталися додому з лікарні?	Еквівалентність
7	Greg invited me to the school dance	Грег запросив мене на шкільний танець	Еквівалентність
8	You know a rowing boat?	Ти знаєш човен для веслування?	Еквівалентність
9	It was totally my fault, the whole thing	Це я у всьому винен. Пробач	Модуляція
10	How do I go about seducing a woman who is apparently out of my league?	Як мені звабити жінку, яка, очевидно, не в моїй лізі?	Еквівалентність
11	First you have to be cool. Ignore her.	Спочатку ти маєш бути спокійним. Ігноруй її	Еквівалентність
12	Second, you have to make her feel like you've seen something in her no one else has	По-друге, ти маєш змусити її відчувати, що ти побачив у ній щось, чого ніхто інший не бачив.	Еквівалентність
13	I got asked by the fittest guy in our year, Alex. I think I'm fine	Мене запросив найкрутіший хлопець нашого року, Алекс. Думаю, я в порядку	Синонімічний переклад
14	Hey, gorgeous	Привіт, красуне	Еквівалентність
15	Your face is annoying me	Твоє обличчя мене дратує	Еквівалентність

16	I need to concentrate so I can pass my exams and get a life	Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям	Модуляція
17	Sweet Jesus!	О, Боже!	Генералізація
18	And this has got to be one of the happiest days of my life	І цей день повинен був стати одним з найщасливіших днів у моєму	Еквівалентність
19	Give me a hand?	Даси руку?	Еквівалентність
20	Your father would be so proud of you	Твій батько дуже б тобою пишався	Еквівалентність
21	Well, give me some tips then, if you are so clever	Ну, якщо ти така розумна, дай мені парочку порад	Еквівалентність
22	Come on. You'd have no one to go with	Та ну. Тобі ж ні з ким піти	Еквівалентність
23	Better late than never	Краще пізно ніж ніколи	Еквівалентність
24	Mom picked us up	Моя мама нас забрала	Конкретизація
25	Do you want me to have a look for you?	“Хочеш, я пошукаю?”	Компенсація
26	Don't you care what she's gonna think about you rushing off like this?	Ти не боїшся, що вона подумає, що ти квапиш події?	Модуляція
27	I thought I should tell the social worker so he can start his plans	Подумала, що варто розповісти соціальному працівнику, щоб він уже почав планувати	Еквівалентність
28	Yeah! You know, at least it's good money	Так! Непогано платять.	Компенсація
29	I only realized tonight that you forgot	Я тільки зараз зрозумів, що ти забула	Еквівалентність
30	This is a man who let you go to casualty on your own	Цей хлопець залишив тебе одну	Компенсація
31	We are pleased to offer you a seat at Boston University!	Ви були прийняті в Бостонський університет!	Модуляція

32	Yeah, but bad can be good, too	Так, але в цьому теж можна знайти свої плюси	Адаптація
33	He'll be down in about three minutes	Він спуститься через три хвилини	Еквівалентність
34	I thought you'd be happier	Я думав, що ти відреагуєш по-іншому	Модуляція
35	It sounds to me like self-esteem issues, sweetie	Як на мене справа тут в самооцінці, солодкий	Адаптація
36	You're evil, Rosie Dunne	Ти чортеня, Роузі Данн	Модуляція
37	That's way more information than I needed	Занадто багато інформації за раз	Модуляція
38	Thought I'd surprise you	Думав зробити тобі сюрприз	Еквівалентність
39	Language, please	Стеж за мовою, будь ласка!	Модуляція
40	Are you supposed to smoke in here?	Вам можна тут курити?	Адаптація
41	Have you heard back from Boston College, yet?	Чи щось чула від Бостонського коледжу?	Еквівалентність
42	You thought I was jealous of you?	Ти думав, я тобі заздрю?	Еквівалентність
43	And you're in denial!	І ти заперечуєш це!	Еквівалентність
44	Tell them that ever since we shared our dreams	Розкажи їм, що ми завжди розповідали один одному про наші сни	Еквівалентність
45	So keep chasing those dreams, will you, darling?	Не переставай слідувати мрії, дорога, добре?	Антонімічний переклад
46	Maybe we're just not meant to be	Може, нам просто не судилося бути разом	Еквівалентність
47	I never got to say goodbye	Я з ним так і не попрощалася	Модуляція
48	What, so actually this is quite convenient for you	Якраз те, що підходить тобі	Модуляція
49	Seriously cute	Дуже мило	Еквівалентність
50	That would be awesome, Mom	Це було б круто, мамо	Еквівалентність
51	It's so gross	Це огидно	Еквівалентність

52	All this fibbing is gonna catch up	Вся це брехня тобі коли-небудь відгукнеться	Модуляція
53	I'm just checking everyone's here	Я просто виглядаю декого	Модуляція
54	We'll walk straight out of here, our heads held high	І ми підемо звідси, з високо піднятою головою.	Еквівалентність
55	I think my water just broke!	Мені здається, у мене відійшли води!	Еквівалентність
56	I'll never broach the subject again	Я більше не підніму цю тему	Еквівалентність
57	Do you want me to crawl on my hands and knees?	Хочеш, щоб я встав на коліна?	Модуляція
58	He proposed to her on a boat	Він зробив їй пропозицію на човні	Еквівалентність
59	Hands off my woman!	Руки геть від моєї дружини!	Конкретизація
60	My sister's been driving me crazy	Моя сестра з розуму мене зводить	Еквівалентність
61	I'm so embarrassed about last night	Мені так соромно за минулу ніч	Еквівалентність
62	Don't touch me! Don't you dare!	Не чіпай мене! Спробуй тільки!	Модуляція
63	How's it going, mate?	Як справи, друже?	Еквівалентність
64	Keep that as our secret	Залишимо це в секреті	Еквівалентність
65	Why is everybody shouting?	Чому всі кричать?	Еквівалентність
66	I need help with my tie	Мені потрібна допомога з краваткою	Еквівалентність
67	I behaved so badly!	я поводитись, як дурепа!	Конкретизація
68	I feel sick	Мене нудить	Модуляція
69	We've been saying it for years	Я вже сто разів казав тобі про це	Еквівалентність
70	A whole life in bullet points	Все життя в основних моментах	Компенсація
71	She's got hiccups!	Вона штовхається!	Компенсація

71	Sally and I just needed to air some stuff!	Нам з Саллі просто треба залагодити дещо!	Компенсація
73	Let's get you hitched	Віддам тебе заміж	Компенсація
74	The bridal suite, for this weekend!	Номер для молодят, на ці вихідні!	Компенсація
75	Are you two an item now?	А ви двоє тепер парочка?	Адаптація
76	Bugger off!	Зникни!	Адаптація
77	Being a girl sucks!	Бути дівчиною - відстій!	Еквівалентність
78	I get it, I bailed on you	Я зрозумів, я кинув тебе	Адаптація
79	Keep in touch, okay?	Залишайся на зв'язку, добре?	Еквівалентність
80	How noble. I'd have forced the bastard to stay	Яка благородність. Я б змусила виродка залишитися	Еквівалентність
81	Can I switch?	Можна помінятися?	Модуляція
82	Well, you do go here, so you probably should know what you're talking about	Ну, ти тут вчишся, тому тобі, мабуть, слід знати, про що ти говориш	Еквівалентність
83	Those I haven't had the chance to say hi to properly	Для тих, з ким я не встигла як слід познайомитись	Модуляція
84	I've been sent to play fairy godmother	Мене прислали, щоб зіграти чарівника	Генералізація
85	It's been there even in the darkest of times	Так завжди було, навіть у важкі часи	Модуляція
86	She's mine for the taking	Вона в мене закохалася	Модуляція
87	It works for me	Це відмінний варіант для мене	Модуляція
88	No danger of that!	Не турбуйся!	Модуляція
89	This place is a dead end	Це місто – діра	Адаптація
90	Children are the only education you need	Я зрозуміла, що діти - це найважливіша річ у світі	Компенсація
91	There's been an accident	Тут дещо сталося	Генералізація

92	"Okay, you need to be really clear and really precis!"	Добре, тоді розкажи все чітко і спокійно!	Еквівалентність
93	She has been giving me the eye	Вона пускає мені бісики	Компенсація
94	Never assume trouble isn't around the next corner	Завжди пам'ятайте, що небезпека чатує на кожному кроці	Адаптація
95	There's a loo here if you want to use it	Тут є туалет, якщо хочеш	Еквівалентність
96	There's loads of people out there that want a kid that can't have one	Є багато людей, які хочуть завести дітей, але не можуть	Генералізація
97	I'd love nothing more	Я мріяла про це	Модуляція
98	I can swing by on Sunday and pick you up	а на вихідних я заїду і заберу вас	Генералізація
99	But I don't regret Katie, you know?	Але я не шкодую про Кеті, розумієш?	Еквівалентність
100	Slow down!	Пригальмуєте!	Адаптація
101	Mom, are you all right?	Мамо, ти плачеш?	Антонімічний переклад

Додаток Б
Аналіз граматично-синтаксичних трансформацій у фільмі “З любов’ю, Розі”

№	Текст оригіналу	Текст перекладу	Перекладацький прийом
	Love, Rosie	З любов’ю Розі	Додавання
1	Take a deep breath	Зроби глибокий вдих	Дослівний переклад
2	Tell them how we first met	Розкажи їм, як ми вперше зустрілися	Дослівний переклад
3	I had a dream last night	Мені снівсь сон минулої ночі	Дослівний переклад
4	It's called a rollock by the way	Це називається "ролок"	Опущення
5	Come on. I've got news	У мене є новини	Опущення
6	How did we get home from the hospital?	Як ми дісталися додому з лікарні?	Дослівний переклад
7	Greg invited me to the school dance	Грег запросив мене на шкільний танець.	Дослівний переклад
8	You know a rowing boat?	Ти знаєш човен для веслування?	Транспозиція
9	It was totally my fault, the whole thing	Це я у всьому винен. Пробач	Додавання
10	How do I go about seducing a woman who is apparently out of my league?	Як мені звабити жінку, яка, очевидно, не в моїй лізі?	Дослівний переклад
11	First you have to be cool. Ignore her	Спочатку ти маєш бути спокійним. Ігноруй її	Заміна

12	Second, you have to make her feel like you've seen something in her no one else has	По-друге, ти маєш змусити її відчути, що ти побачив у ній щось, чого ніхто інший не бачив	Заміна
13	I got asked by the fittest guy in our year, Alex. I think I'm fine.	Мене запросив найкрутіший хлопець нашого року, Алекс. Думаю, я в порядку	Дослівний переклад
14	Hey, gorgeous	Привіт, красуне	Дослівний переклад
15	Your face is annoying me.	Твоє обличчя мене дратує	Дослівний переклад
16	I need to concentrate so I can pass my exams and get a life.	Мені треба сконцентруватися, щоб скласти іспити і жити нормальним життям	Заміна
17	Sweet Jesus!	О, Боже!	Дослівний переклад
18	And this has got to be one of the happiest days of my life	І цей день повинен був стати одним з найщасливіших днів у моєму	Транспозиція, заміна
19	Give me a hand?	Даси руку?	Транспозиція
20	Your father would be so proud of you	Твій батько дуже б тобою пишався	Дослівний переклад
21	Well, give me some tips then, if you are so clever	Ну, якщо ти така розумна, дай мені парочку порад	Транспозиція

22	Come on. You'd have no one to go with	Та ну. Тобі ж ні з ким піти	Транспозиція
23	Better late than never	Краще пізно ніж ніколи	Дослівний переклад
24	Mom picked us up	Моя мама нас забрала	Додавання
25	Do you want me to have a look for you?	Хочеш, я пошукаю?	Транспозиція
26	Don't you care what she's gonna think about you rushing off like this?	Ти не боїшся, що вона подумає, що ти квапиш події?	Дослівний переклад
27	I thought I should tell the social worker so he can start his plans	Подумала, що варто розповісти соціальному працівнику, щоб він уже почав планувати	Заміна, опущення
28	Yeah! You know, at least it's good money	Так! Непогано платять	Заміна
29	I only realized tonight that you forgot	Я тільки зараз зрозумів, що ти забула	Дослівний переклад
30	This is a man who let you go to casualty on your own	Цей хлопець залишив тебе одну	Заміна
31	We are pleased to offer you a seat at Boston University!	Ви були прийняті в Бостонський університет!	Заміна
32	Yeah, but bad can be good, too	Так, але в цьому теж можна знайти свої плюси	Заміна

33	He'll be down in about three minutes	Він спуститься через три хвилини	Дослівний переклад
34	I thought you'd be happier	Я думав, що ти відреагуєш по-іншому	Заміна
35	It sounds to me like self-esteem issues, sweetie	Як на мене справа тут в самооцінці, солодкий	Заміна, опущення
36	You're evil, Rosie Dunne	Ти чортеня, Роузі Данн	Заміна
37	That's way more information than I needed	Занадто багато інформації за раз	Заміна
38	Thought I'd surprise you	Думав зробити тобі сюрприз	Заміна
39	Language, please!	Стеж за мовою, будь ласка!	Додавання
40	Are you supposed to smoke in here?	Вам можна тут курити?	Транспозиція
41	Have you heard back from Boston College, yet?	Чи щось чула від Бостонського коледжу?	Транспозиція
42	You thought I was jealous of you?	Ти думав, я тобі заздрю?	Дослівний переклад
43	And you're in denial!	І ти заперечуєш це!	Транспозиція
44	Tell them that ever since we shared our dreams	Розкажи їм, що ми завжди розповідали один одному про наші сни	Заміна

45	So keep chasing those dreams, will you, darling?	Не переставай слідувати мрії, дорога, добре?	Дослівний переклад
46	Maybe we're just not meant to be	Може, нам просто не судилося бути разом	Транспозиція, опущення
47	I never got to say goodbye	Я з ним так і не попрощалася	Транспозиція, заміна
48	What, so actually this is quite convenient for you	Якраз те, що підходить тобі	Транспозиція
49	Seriously cute	Дуже мило	Дослівний переклад
50	That would be awesome, Mom	Це було б круто, мамо	Дослівний переклад
51	It's so gross	Це огидно	Дослівний переклад
52	All this fibbing is gonna catch up	Вся це брехня тобі коли-небудь відгукнеться	Заміна
53	I'm just checking everyone's here	Я просто виглядаю декого	Заміна, опущення
54	We'll walk straight out of here, our heads held high	І ми підемо звідси, з високо піднятою головою.	Дослівний переклад
55	I think my water just broke!	Мені здається, у мене відійшли води!	Дослівний переклад
56	I'll never broach the subject again	Я більше не підніму цю тему	Транспозиція
57	Do you want me to crawl on my hands and knees?	Хочеш, щоб я встав на коліна?	Заміна, опущення

58	He proposed to her on a boat	Він зробив їй пропозицію на човні	Дослівний переклад
59	Hands off my woman	Руки геть від моєї дружини!	Дослівний переклад
60	My sister's been driving me crazy	Моя сестра з розуму мене зводить	Дослівний переклад
61	I'm so embarrassed about last night	Мені так соромно за минулу ніч	Дослівний переклад
62	Don't touch me! Don't you dare!	Не чіпай мене! Спробуй тільки!	Заміна
63	How's it going, mate?	Як справи, друже?	Дослівний переклад
64	Keep that as our secret	Залишимо це в секреті	Дослівний переклад
65	Why is everybody shouting?	Чому всі кричать?	Дослівний переклад
66	I need help with my tie	Мені потрібна допомога з краваткою	Дослівний переклад
67	I behaved so badly!	я поводитись, як дурепа!	Заміна
68	I feel sick	Мене нудить	Дослівний переклад
69	We've been saying it for years	Я вже сто разів казав тобі про це	Дослівний переклад, додавання
70	A whole life in bullet points	Все життя в основних моментах	Заміна
71	She's got hiccups!	Вона штовхається!	Заміна

71	Sally and I just needed to air some stuff!	Нам з Саллі просто треба залагодити дещо!	Заміна
73	Let's get you hitched	Віддам тебе заміж	Дослівний переклад
74	The bridal suite, for this weekend!	Номер для молодят, на ці вихідні!	Дослівний переклад
75	Are you two an item now?	А ви двоє тепер парочка?	Заміна
76	Bugger off!	Зникни!	Дослівний переклад
77	Being a girl sucks!	Бути дівчиною - відстій!	Транспозиція
78	I get it, I bailed on you	Я зрозумів, я кинув тебе	Дослівний переклад, заміна
79	Keep in touch, okay?	Залишайся на зв'язку, добре?	Дослівний переклад
80	How noble. I'd have forced the bastard to stay	Яка благородність. Я б змусила виродка залишитися	Дослівний переклад
81	Can I switch?	Можна помінятися?	Дослівний переклад
82	Well, you do go here, so you probably should know what you're talking about	Ну, ти тут вчишся, тому тобі, мабуть, слід знати, про що ти говориш	Заміна
83	Those I haven't had the chance to say hi to properly	Для тих, з ким я не встигла як слід познайомитись	Заміна

84	I've been sent to play fairy godmother	Мене прислали, щоб зіграти чарівника	Дослівний переклад
85	It's been there even in the darkest of times	Так завжди було, навіть у важкі часи	Транспозиція
86	She's mine for the taking	Вона в мене закохалася	Заміна
87	It works for me	Це відмінний варіант для мене	Заміна
88	No danger of that!	Не турбуйся!	Заміна
89	This place is a dead end	Це місто - діра	Опущення
90	Children are the only education you need	Я зрозуміла, що діти - це найважливіша річ у світі	Заміна, додавання
91	There's been an accident	Тут дещо сталося	Дослівний переклад
92	Okay, you need to be really clear and really precis!	Добре, тоді розкажи все чітко і спокійно!	Заміна
93	She has been giving me the eye	Вона пускає мені бісики	Заміна
94	Never assume trouble isn't around the next corner	Завжди пам'ятайте, що небезпека чатує на кожному кроці	Заміна
95	There's a loo here if you want to use it	Тут є туалет, якщо хочеш	Опущення, транспозиція
96	There's loads of people out there that want a kid that can't have one	Є багато людей, які хочуть завести дітей, але не можуть	Заміна
97	I'd love nothing more	Я мріяла про це	Заміна

98	I can swing by on Sunday and pick you up	а на вихідних я заїду і заберу вас	Транспозиція
99	But I don't regret Katie, you know?	Але я не шкодую про Кеті, розумієш?	Дослівний переклад
100	Slow down!	Пригальмуєте!	Заміна
101	Mom, are you all right?	Мамо, ти плачеш?	Заміна